Národní ústav pro vzdělávání
Školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii

2012/13

Ing. Jiří Vojtěch
Ing. Daniela Chamoutová

Praha 2013

O B S A H

1. ÚVODEM 3

2. VÝVOJ VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURY ŽÁKŮ NOVĚ PŘIJÍMANÝCH DO STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ 4

3. VÝVOJ VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURY ŽÁKŮ NOVĚ PŘIJÍMANÝCH DO STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČLENĚNÍ PODLE KRAJŮ 11

4. VÝVOJ OBOROVÉ STRUKTURY ŽÁKŮ VE STŘEDNÍM A VYŠŠÍM ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ 18

5. POSTAVENÍ MLADÝCH NA TRHU PRÁCE V ČR A EU 34

5.1 Populace mladých lidí z hlediska vzdělanosti 34

5.2 Nezaměstnanost mladých lidí, její příčiny a souvislosti 35

5.3 Proměny požadavků zaměstnavatelů na absolventy 36

5.4 Míra nezaměstnanosti mladých v porovnání s celkovou v jednotlivých členských státech EU 37

5.5 Míra nezaměstnanosti podle úrovně dosaženého vzdělání 38

5.6 Mladí lidé bez zaměstnání práci nehledající 39

5.7 Předčasné odchody a nezaměstnanost 41

5.8 Závěr 43

INFORMACE - WWW.INFOABSOLVENT.CZ 44

Výchozí údaje pro kap. 2 až 4 jsou z MŠMT, další pak vycházejí z údajů VŠPS Českého statistického úřadu a databází Eurostatu a CBS.

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii 2012/13

Ing. Jiří Vojtěch, Ing. Daniela Chamoutová

VYDAL NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, ŠKOLSKÉ PORADENSKÉ ZAŘÍZENÍ A ZAŘÍZENÍ PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

© NÚV 2013

Korektura: oddělení pro informační a publikační činnost

1. Úvodem

Již od roku 1989 je v podstatě trvalým jevem pokles počtu žáků přicházejících do středních škol. Pokles není rovnoměrný. K prvnímu výraznému poklesu došlo v letech 1989 až 1997. I když byl z hlediska počtu vyučovaných žáků ve středních školách nepříjemný, vliv poklesu populace zmírnil nárůst podílu maturitních oborů vzdělání (o jeden rok delších) a nárůst denní formy nástavbového studia, které do té doby v denní formě neexistovalo. Po určité stabilizaci v letech 1998 až 2009 dochází v dalších letech opět k výraznému poklesu počtu 15letých a tedy k poklesu nově přijímaných do středních škol.

V současné době již má tento pokles výrazný dopad na střední školství, protože nízké počty žáků se posunují i do vyšších ročníků. Je zřejmé, že současná optimalizace soustavy škol a oborů je nutná, protože ve středním školství přebývaly kapacity již v minulém období, a současný stav tedy vyhrotil situaci přebytku kapacit, snižování průměrné velikosti tříd a počtu žáků na učitele, což v období hospodářské krize není dále únosné. V dlouhodobém pohledu sice dochází v populaci 15letých k nárůstu, jde však pouze o krátkodobou vlnu, po které dojde opět k poklesu.

Školní rok 2012/13 je třetím rokem, ve kterém se v počtu nově přijatých opět výrazně odráží pokles populace. Pokles nově přijatých na úrovni prvních ročníků středních škol se postupně zmenšuje, v roce 2010/11 činil 14 700 žáků, v roce 2011/12 6 000 žáků, v roce 2012/13 3700 žáků, což bylo postupně 11,5 %, 5,3 % a 3,4 % nově přijatých v předchozím roce. Pokles počtu přijímaných bude pokračovat minimálně ještě v příštím roce.

Obr. 1: Dlouhodobý vývoj počtu 15letých osob v České republice (vč. trendu)

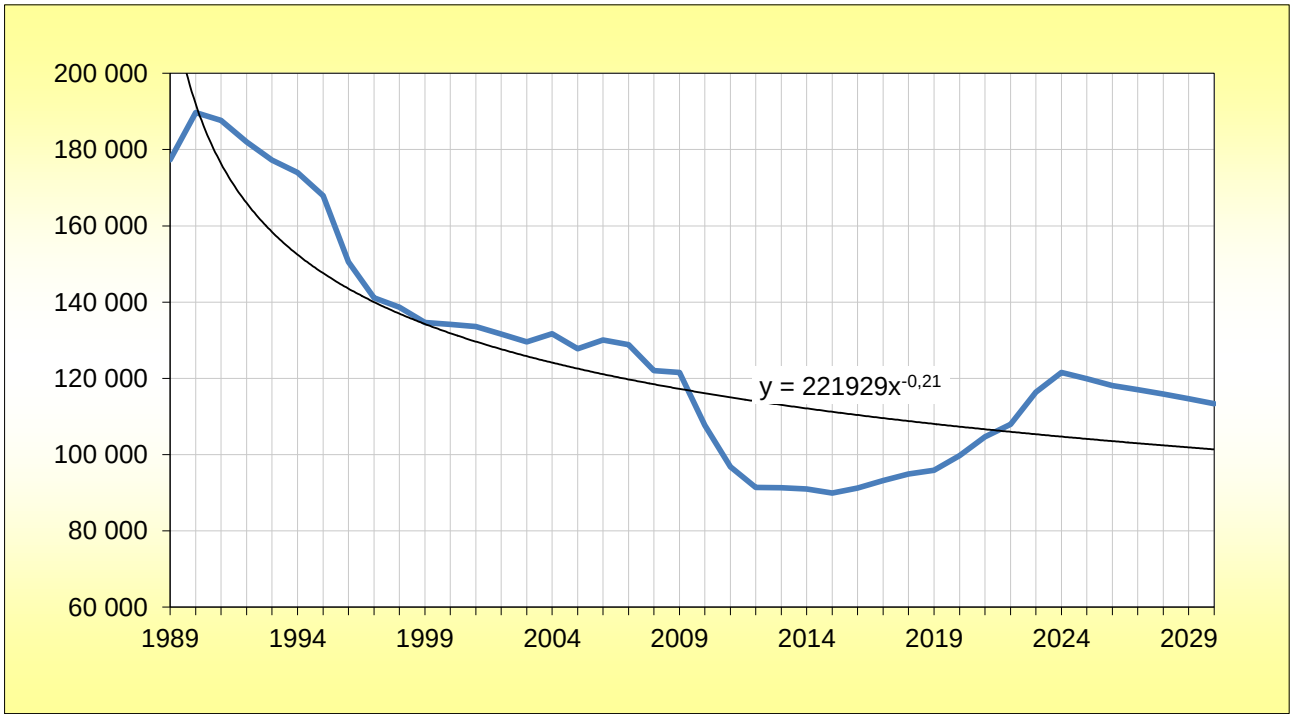

Zdroj dat: ČSÚ – Údaje jsou výsledkem prognózy ČSÚ vytvořené v roce 2009

Na druhé straně je příznivé, že nedošlo k prognózovaným přesunům většiny nově přijatých do maturitních oborů a k výraznému omezení podílu žáků v učňovském školství. Zdůrazňování potřebnosti a uplatnitelnosti vyučených absolventů i podpora formou stipendií či jiných výhod ovlivňuje žáky a jejich rodiče a trend podílu nově přijatých do učebních oborů je mírně rostoucí. Zároveň je zřejmé, že vlivem populačního poklesu nebudou k dispozici takové počty pracovníků, aby v plné míře početně nahradily ty, kteří odcházejí do důchodu. Dojde tedy i k propadu nabídky pracovních sil připravených na práci v dělnických pozicích. To nevyžaduje řešení v současné krizové době, ale bude to výrazným limitujícím faktorem v době dalšího hospodářského růstu. Vzhledem k celkovému poklesu populace je skutečný počet přijatých do učebních oborů o více než 670 (2,0 %) žáků menší, přitom celkový pokles počtu nově přijatých je 4,1 %.

Obr. 2: Vývoj počtu žáků 1. ročníků denní formy SŠ (vč. nástaveb)

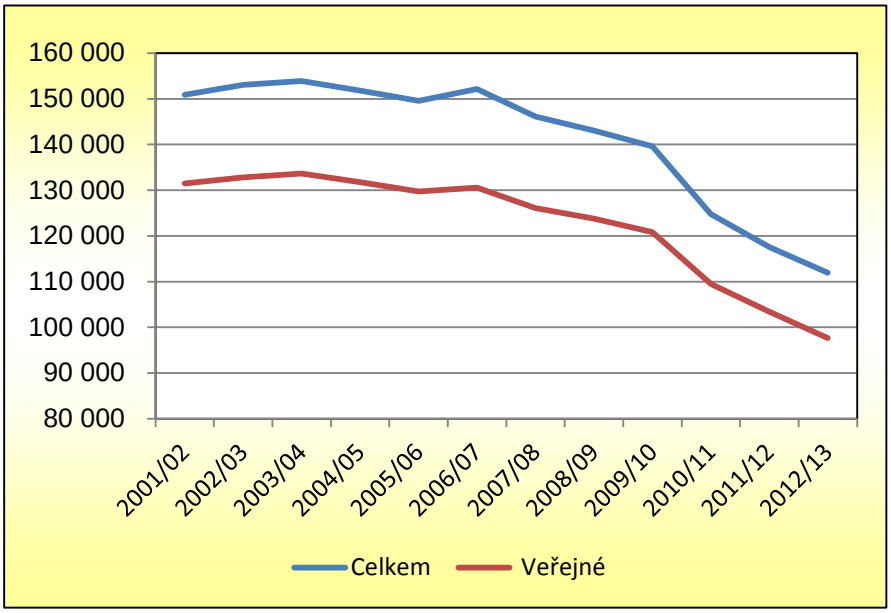

Pokles počtu nově přijatých žáků (vč. nástaveb) v celkovém pohledu ukazuje obrázek. Je zřejmé, že pokles postihuje jak veřejné, tak soukromé školy. Pokles nově přijímaných od roku 2001/02 do 2012/13 činil u veřejných škol 25,6 %, u soukromých dokonce celých 30,0 %.

Prognóza i pro další rok je nepříznivá a postupné přelévání nižších počtů žáků do dalších a dalších ročníků bude mít nepříznivé důsledky na naplněnost škol i potřebu redukce vzdělávací nabídky i v dalších letech.

2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání

Tato publikace přináší uspořádané soubory dat poskytující přehled o vývoji uvedených struktur v posledních letech. Zároveň je uváděno i hodnocení vycházející z pohledu současné školské politiky. Autoři při popisu struktur nevycházejí pouze ze stupňů vzdělání daných novým školským zákonem, protože z hlediska přípravy i předpokládaného uplatnění absolventů na trhu práce není tato kategorizace[1] dostatečně rozlišující. Proto je v publikaci, v souladu se vzdělávací realitou, do které žáci vstupovali, i v souvislosti s jejich možnostmi uplatnění na trhu práce, používáno také podrobnější členění podle kategorií vzdělávání.

Přehled členění vzdělanostní struktury používané v publikaci[2]

Střední vzdělání s výučním listem

Střední vzdělávání s výučním listem – SVsVL (kateg. E+H) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s výučním listem:** zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 3letých a 2letých vzdělávacích programů a po absolvování získají výuční list. Podíl žáků vstupujících do 2letých oborů je velmi malý, asi 3 % ze žáků vstupujících do učebních oborů, a jsou pouze v kategorii E. Obory kategorie E jsou koncipovány jako obory s nižšími nároky v oblasti všeobecného a obecně odborného vzdělání, absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání. Podíl žáků vstupujících do oborů kategorie E je 5 % z celku žáků nově přijatých ze základní školy do středního vzdělávání

[1] Školský zákon člení střední vzdělávání pouze podle dosahovaných stupňů vzdělání do tří kategorií: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou. Jednoznačné označení např. dřívějších studijních oborů SOU, není v rámci současné školské legislativy možné.

[2] Údaje o délce vzdělávání se vztahují k denní formě studia žáků bez zdravotního postižení, vzdělávací programy realizované na školách pro žáky se zdravotním postižením a dále programy v jiných formách studia bývají o rok delší.

V tabulkách je používáno zjednodušené označení: Gymnázia, Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ) – s maturitou, Lycea, bez maturity a celkem, Obory vzdělání kategorie H+E a L0 – s výučním listem, s maturitou a celkem.

Střední vzdělání (bez výučního listu, maturitní zkoušky)

Střední vzdělávání – bez MZaVL (kateg. C, J) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání:** zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 2letých vzdělávacích programů, u oborů kategorie C i do 1letých poskytujících střední vzdělání, po absolvování získají vysvědčení o závěrečné zkoušce. Jejich podíl je menší než 1 % přijatých do středního vzdělávání.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou

Střední vzdělávání s MZ (odborné) – SVsMZ (kateg. M) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou:** zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 4letých vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou, včetně programů realizovaných na školách zřízených pro žáky se zdravotním postižením, po absolvování získají maturitní vysvědčení.

Střední vzdělávání s MZ – Lycea – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky nově přijaté do oborů lyceí. V první kapitole v údajích o podílech žáků (obr. 3, tab. 3) je jejich podíl vyčleněn a uveden samostatně, v dalších kapitolách je jejich podíl zahrnut mezi obory poskytující střední vzdělání s MZ (odborné) – SVsMZ (kateg. M). Prvotním cílem oborů lyceí je připravit žáky pro studium na vysokých školách a vyšších odborných školách v souladu s odbornou profilací oborů lyceí (např. technickou, ekonomickou). Lycea neposkytují odbornou kvalifikaci, ale vybrané odborné kompetence uplatnitelné na trhu práce.

Střední vzdělávání s MZ a odborným výcvikem – SVsMZ (kateg. L0) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou:** zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do vzdělávacích programů odpovídajících dřívějším studijním oborům SOU. Po absolvování získají maturitní vysvědčení. Vzhledem k tomu, že součástí jejich přípravy je i odborný výcvik, jsou vlastně i vyučeni, i když výuční list nedostávají. V souvislosti s novelizací školského zákona ho však nově získávat budou. Absolventi jsou tedy připraveni pro náročné dělnické práce nebo nižší řídicí funkce.

Střední vzdělávání s MZ – Gymnázia – SVsMZ (kateg. K – Gymn.) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou:** jsou zde zahrnuti žáci gymnaziálního vzdělávání všech délek, včetně žáků se zdravotním postižením. Pro možnost srovnání podílů žáků procházejících středním vzděláváním nejsou započítáváni ti, kteří byli právě přijati do prvních ročníků víceletých gymnázií, ale údaje jsou vztaženy na věkovou hladinu odpovídající 1. ročníkům čtyřletého vzdělávání. Jsou zde tedy zahrnuti všichni nově přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií, a ve víceletých gymnáziích studující v ročnících věkově odpovídajících 1. ročníkům čtyřletých.

Střední vzdělávání s MZ – Nástavbové studium – kategorie L5 – umožňuje ve dvouletém denním studiu nebo tříletém studiu v jiných formách dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou** těm, kteří získali střední vzdělání s výučním listem ve 3letých oborech. Absolventi získají maturitní vysvědčení, zároveň již vlastní výuční list.

Vyšší odborné vzdělání

Vyšší odborné vzdělávání – kategorie N: zahrnuje žáky přijaté do vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání, dříve v délce 2 až 4 roky, nyní již jen 3 a 3,5 roků. Vzdělávání se ukončuje absolutoriem, dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy.

Vývoj vzdělanostní struktury podle kategorií vzdělání je možné sledovat podle počtu žáků a dále i podle jejich podílů na celku žáků, kteří přicházejí do středního vzdělání ze základní školy (příp. z nižšího stupně gymnaziálního vzdělávání).

Sledování údajů o vývoji počtu žáků je v situaci výrazného poklesu počtu mladých v příslušných populačních ročnících neúčelné, protože téměř ve všech kategoriích dochází k poklesu, a nelze tedy dobře srovnávat vývoj mezi jednotlivými kategoriemi. Proto se v dalším textu věnujeme převážně porovnávání na základě podílů nově přijímaných.

Vývoj podílů žáků vstupujících do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** (kategorie H+E) doznal v posledním desetiletí docela výrazných změn. Až do roku 2008 jejich podíl klesal (30,3 %), **v roce 2008/09 došlo k obratu ve vývoji podílu a ten stále mírně narůstá. V roce 2012/13 došlo k nárůstu podílu** na hodnotu 32,10 (vzhledem k poklesu populace jde ale o snížení počtu o 674 žáků).

Uvedený nárůst podílu jde na úkor podílu žáků přijímaných do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou v odborném vzdělávání.

Jsou to především „klasické“ **maturitní obory v odborném vzdělávání** (kategorie M), kde jak ve vývoji podílů, tak zejména ve vývoji počtů dochází k markantnímu poklesu. Je to zřejmé jak z obr. 3a a 3b, tak z následujících tabulek. Podíl žáků přijatých do maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku poklesl z 36,9 % v roce 2008/09 na 34,8 %, tedy celkem o 2,1 p.b.

Pokles postihuje i **maturitní obory zahrnující odborný výcvik** (kategorie L0), ve kterých jsou žáci připravováni pro náročná dělnická či službová povolání. Přes pokles přijímaných stále představují nezanedbatelný podíl, přesahující 6 % populačního ročníku. Žáci v rámci této přípravy absolvují i odborný výcvik, prakticky ve stejném rozsahu jako ve tříletých oborech poskytujících výuční list, a jsou připraveni jako vysoce kvalifikovaní dělníci pro náročná povolání. Rostoucí náročnost mnoha dělnických profesí i povolání ve službách často vyžaduje vzdělání ukončené maturitou, o tuto úroveň vzdělání se i žáci více zajímají.

Po několika letech poklesu počtů žáků vstupujících do **gymnaziálního vzdělávání** došlo v roce 2012/13 k nárůstu nejen podílu, ale i počtu přijatých žáků, v poměrovém vyjádření je to nárůst podílu o 1,17 p.b., a tím se podíl žáků vstupujících do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a vyššího stupně víceletých gymnázií dostává na hodnotu 22 %. Tento nárůst je poněkud kompenzován poklesem počtu (o 466) a podílu (o 0,30 p.b.) žáků přijímaných do oborů lyceí.

V oborovém pohledu vykazují v posledním roce proti předchozímu největší nárůst podíly žáků vstupujících do strojírenských (1,1 p.b.) a potravinářských a zemědělských (po 0,3 p.b.) **učebních oborů**, ve všech případech to dokonce znamená také nárůst počtu žáků. V **maturitních oborech s odborným výcvikem** (L0) je výrazný meziroční nárůst ve strojírenských (4,4 p.b.) a uměleckých (1,3 p.b.) oborech. V **klasických maturitních oborech** (M) se nárůst projevil pouze malý, a to ve strojírenských, uměleckých a veřejnosprávních oborech (po 0,4 p.b.).

V celkovém porovnání všech kategorií vzdělání lze konstatovat, že se podíl žáků snížil v oborech poskytujících maturitu, takže celkový podíl přijatých do maturitních oborů je opět menší, v tomto roce o 0,47 p.b., a činí 66,95 % ze všech nově přijatých.

Názorný pohled na vývoj počtů a podílů žáků vstupujících či přesněji nově přijatých do jednotlivých kategorií vzdělávání v denní formě přibližují obrázky 3a a 3b. **Obrázek 3a** znázorňuje vývoj **počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání** (jsou zde zahrnuti žáci 1. ročníků středních škol a věkově odpovídajících ročníků víceletých gymnázií v absolutních počtech). Protože počet žáků se v těchto letech výrazně mění vlivem poklesu populace, je na **obrázku 3b** uveden vývoj **podílů žáků** v uvedených kategoriích vzdělávání. Jsou zde zřejmé proporce počtu žáků procházejících uvedenými druhy vzdělávání. Tabulka s konkrétními údaji o počtech žáků a jejich podílech je uvedena dále.

Do počtu žáků **jsou zahrnuti i žáci se zdravotním postižením,** a to jak žáci škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (tzv. speciálních škol), tak žáci se zdravotním postižením integrovaní skupinově (speciální třídy) nebo individuálně na běžných školách**. Podíl žáků se zdravotním postižením** představuje 4,5 % žáků vstupujících do středního vzdělávání po základní škole (tj. v roce 2012/13 4 682 žáků); z nich 3 271 vstupuje do oborů kategorie E a 228 do oborů kategorie H, umožňujících dosáhnout výučního listu (hlavně do oborů gastronomických, stavebních a zemědělských), 848 do přípravy v praktické škole a 233 do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Ve všech údajích a propočtech jsou **zahrnuti i žáci a studenti přijímaní ke studiu v neveřejných školách.** Jejich počet v denní formě v oborech pro žáky po základním vzdělání **je 11 073, což představuje 10,7 % přijímaných**. V oborech odborného vzdělávání je 9 707 nově

přijatých, v oborech poskytujících výuční list to je 3 295 žáků, v maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik 869 žáků a ve studijních oborech poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou odborného charakteru 5 267 nových žáků.

Není uveden přehled o **jiných formách vzdělávání** (studiu při zaměstnání), počet žáků v něm byl poměrně stabilní s mírným nárůstem – o desetiny procent – do roku 2004/05. Od roku 2005/06 dochází k poklesu počtu přijímaných do jiných forem, ve školním roce 2012/13 podíl žáků vstupujících do jiných forem vzdělávání zůstává v podstatě stabilní (ovšem spíše jako důsledek poklesu počtu žáků v denní formě), v oborech poskytujících výuční list (H) činí 1,5 %, v maturitních oborech odborného vzdělávání (M) 4,8 %, v maturitních oborech s odborným výcvikem (L0) 1,0 % počtu žáků denního vzdělávání. Podíl gymnazistů studujících v jiné než denní formě činí 0,6 %.

Obr. 3a: Vývoj počtů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), vč. žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením – denní forma

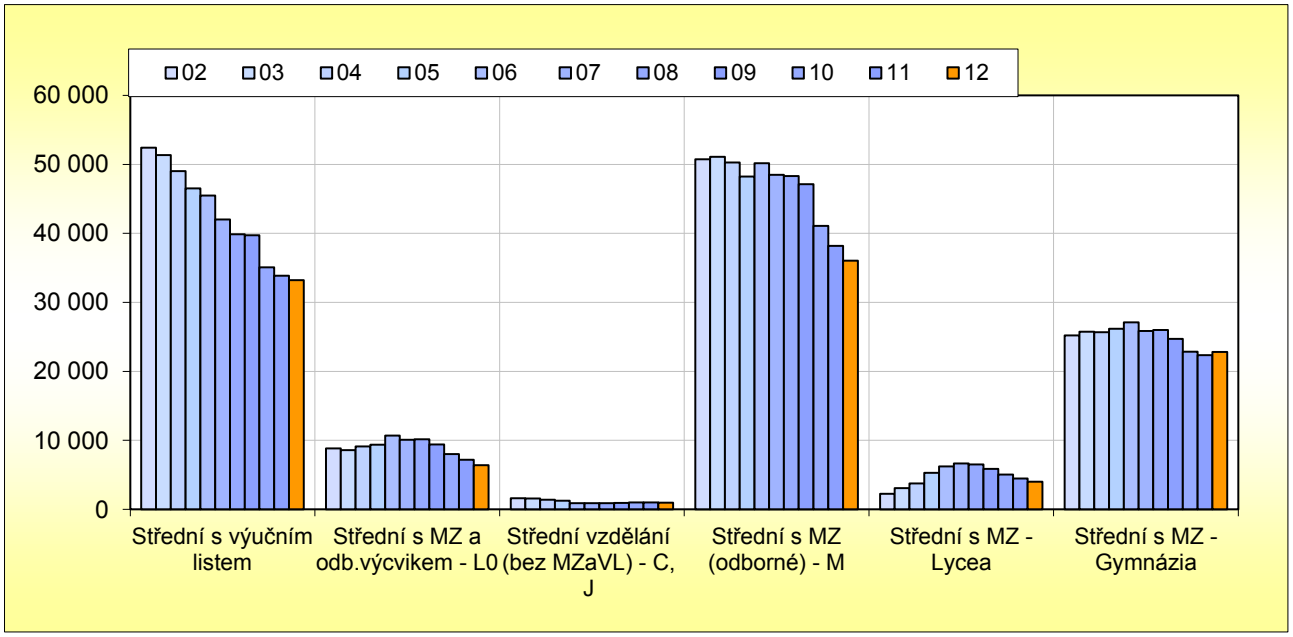

Obr. 3b: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), vč. žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením

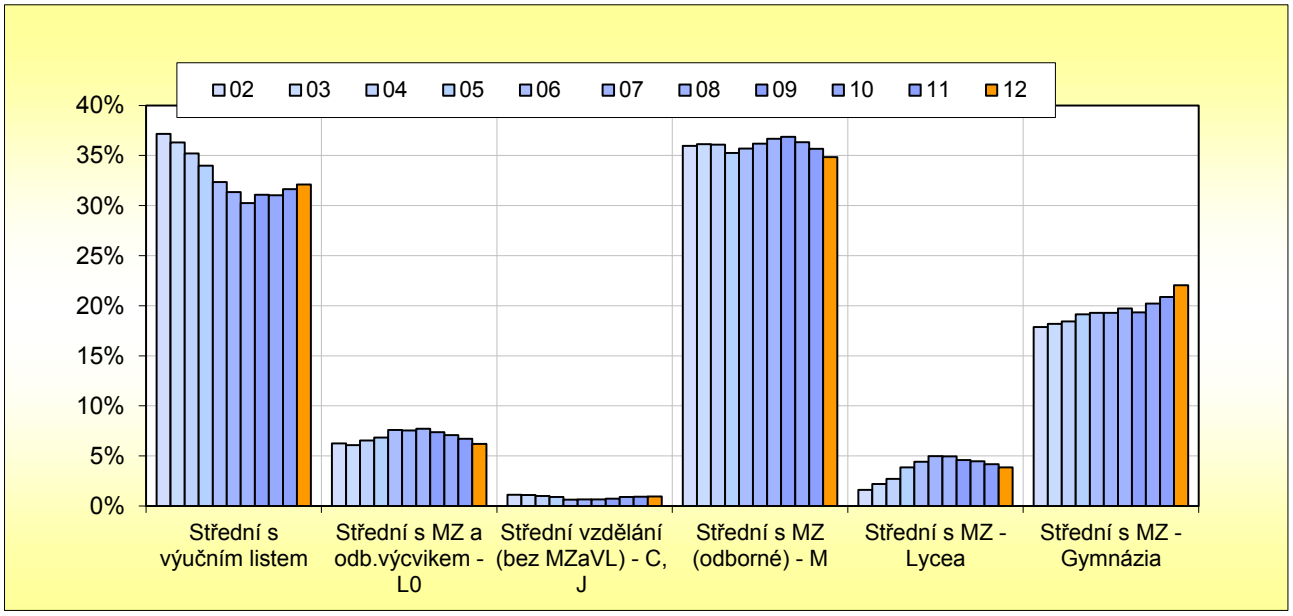

Tab. 1: Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) vč. žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením
Denní forma

30.9.	Gymná-zium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ) s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	Obory vzdělání kat. H+E a L0 s výuč.list.	s matur.	Celkem	Celkem	z toho s matur.
2001	25 975	50 080	1 611	1 813	53 504	54 278	7 628	61 906	141 385	85 294
2002	25 226	50 740	2 263	1 603	54 606	52 400	8 817	61 217	141 049	87 046
2003	25 736	51 086	3 092	1 559	55 737	51 338	8 600	59 938	141 411	88 514
2004	25 683	50 254	3 767	1 411	55 432	49 030	9 117	58 147	139 262	88 821
2005	26 187	48 216	5 288	1 243	54 747	46 504	9 367	55 871	136 805	89 058
2006	27 112	50 171	6 217	905	57 293	45 472	10 687	56 159	140 564	94 187
2007	25 845	48 496	6 662	881	56 039	42 010	10 096	52 106	133 990	91 099
2008	25 994	48 308	6 527	883	55 718	39 858	10 155	50 013	131 725	90 984
2009	24 707	47 131	5 883	943	53 957	39 729	9 413	49 142	127 806	87 134
2010	22 859	41 097	5 059	1 010	47 166	35 090	8 002	43 092	113 117	77 017
2011	22 361	38 187	4 464	1 007	43 658	33 876	7 186	41 062	107 081	72 198
2012	22 811	36 024	3 998	978	41 000	33 202	6 406	39 608	103 419	69 239
rozdíl12-11	*450*	*-2 163*	*-466*	*-29*	*-2 658*	*-674*	*-780*	*-1 454*	*-3 662*	*-2 959*
%	*2,0%*	*-5,7%*	*-10,4%*	*-2,9%*	*-6,1%*	*-2,0%*	*-10,9%*	*-3,5%*	*-3,4%*	*-4,1%*

Vše v % 30.9.	Gymná-zium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ) s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	Obory vzdělání kat. H+E a L0 s výuč.list.	s matur.	Celkem	Celkem %	z toho s matur.
2001	18,37	35,42	1,14	1,28	37,84	38,39	5,40	43,79	100	60,30
2002	17,88	35,98	1,60	1,14	38,71	37,15	6,25	43,40	100	61,71
2003	18,20	36,12	2,19	1,10	39,41	36,30	6,08	42,39	100	62,59
2004	18,44	36,09	2,70	1,01	39,80	35,21	6,55	41,75	100	63,78
2005	19,14	35,24	3,87	0,91	40,02	33,99	6,85	40,84	100	65,10
2006	19,29	35,69	4,42	0,64	40,76	32,35	7,60	39,95	100	67,01
2007	19,29	36,19	4,97	0,66	41,82	31,35	7,53	38,89	100	67,99
2008	19,73	36,67	4,96	0,67	42,30	30,26	7,71	37,97	100	69,07
2009	19,33	36,88	4,60	0,74	42,22	31,09	7,37	38,45	100	68,18
2010	20,21	36,33	4,47	0,89	41,70	31,02	7,07	38,10	100	68,09
2011	20,88	35,66	4,17	0,94	40,77	31,64	6,71	38,35	100	67,42
2012	22,06	34,83	3,87	0,95	39,64	32,10	6,19	38,30	100	66,95
rozdíl12-11	*1,17*	*-0,83*	*-0,30*	*0,01*	*-1,13*	*0,47*	*-0,52*	*- 0,05*	*-*	*-0,47*

Pozn.: V počtu žáků gymnázií jsou zahrnuti žáci přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a žáci studující ve víceletých gymnáziích v ročnících odpovídajících 1. r. čtyřletého gymnázia.

Obr. 4: Vývoj podílů žáků vstupujících do oborů středního vzdělání vedoucích/nevedoucích k získání maturitní zkoušky v denní formě po ukončení povinné školní docházky

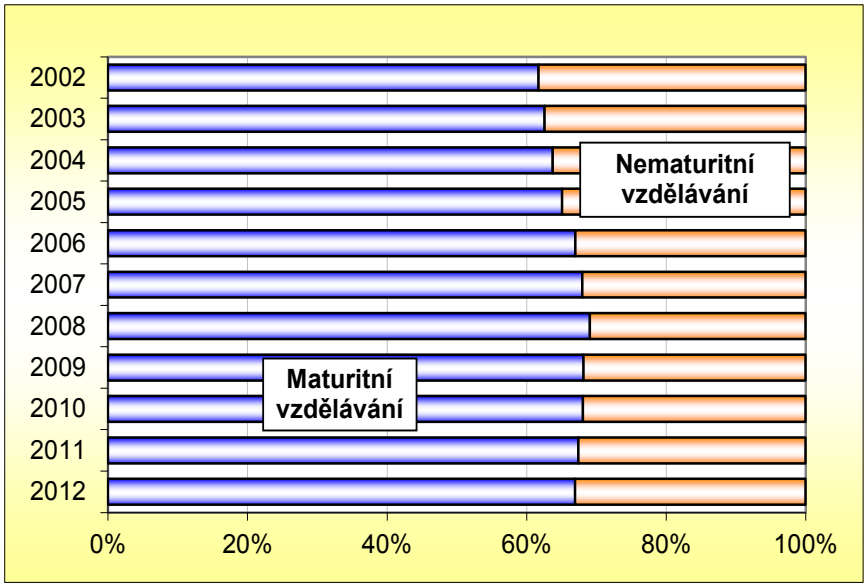

Celkový pohled na vývoj podílů žáků přijímaných do oborů středního vzdělání v denní formě po ukončení povinné školní docházky vedoucích/nevedoucích k získání maturitní zkoušky poskytuje obrázek 4. Z obrázku je zřejmé, že od roku 2001, kdy podíl maturantů dosahoval asi 60 %, jejich podíl narostl o 9 p.b. Po maximu, které v roce 2008 činilo 69 %, došlo k obratu a v letošním školním roce 2012/13 se podíl žáků vstupujících do maturitních oborů snížil na 67,0 %.

Postupně roste počet dospělých vstupujících do zkráceného studia, jejich počty již nejsou zanedbatelné. V učebních oborech je zájem zejména o obory skupin 23 Strojírenství a 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, v maturitních oborech pak o skupinu 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče. Počty žáků **zkráceného studia** pro získání středního vzdělání s výučním listem či pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou jsou v tabulce 2.

Tab. 2: Vývoj počtu žáků nově přijatých do zkráceného studia

	Zkrácené studium pro získání			
	středního vzdělání s výučním listem		středního vzdělání s maturitní zkouškou	
30.9.	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2005	3	97	0	0
2006	16	101	27	244
2007	83	55	41	118
2008	57	57	9	243
2009	177	44	22	171
2010	344	63	21	353
2011	428	120	65	480
2012	616	130	101	765

K výraznějšímu vývoji dochází i ve struktuře žáků, kteří se připravují v oborech navazujících na dříve uvedené kategorie středního vzdělávání, tj. v **nástavbovém a vyšším odborném vzdělávání**. Protože tyto kategorie vzdělávání nejsou ve vzájemné přímé vazbě, je na dalším obrázku (obr. 5) vyjádřen vývoj **pouze v počtech žáků a studentů** nově přijatých do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného studia. Číselné hodnoty jsou uvedeny v tabulce 3.

Po roce 1997 byl počet žáků přijímaných do nástavbového studia administrativně omezován, proto došlo k jeho poklesu. Následné uvolnění přineslo zvýšení počtu přijímaných žáků, do denního studia bylo ve školním roce 2003/04 nově přijato téměř 12 tisíc žáků, což představovalo maximum. Od tohoto roku se počet přijímaných do denního studia nástaveb s mírným kolísáním postupně snižuje, od roku 2011/12 je zřejmý výrazný pokles, to je důsledek zavedení nové maturitní zkoušky a velké neúspěšnosti absolventů nástaveb při ní. V roce 2012/13 bylo nově přijato asi 7,8 tisíce žáků, což představuje pokles proti maximu v roce 2002/03 téměř na polovinu. Stále zůstává skutečností, že asi třetina přijatých toto studium nedokončí, ať již proto, že studium přeruší, nebo že neuspěje u maturitní zkoušky, kde je čistá míra jejich neúspěšnosti kolem 23 %.

Obr. 5: Vývoj počtu žáků a studentů vstupujících do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného vzdělávání

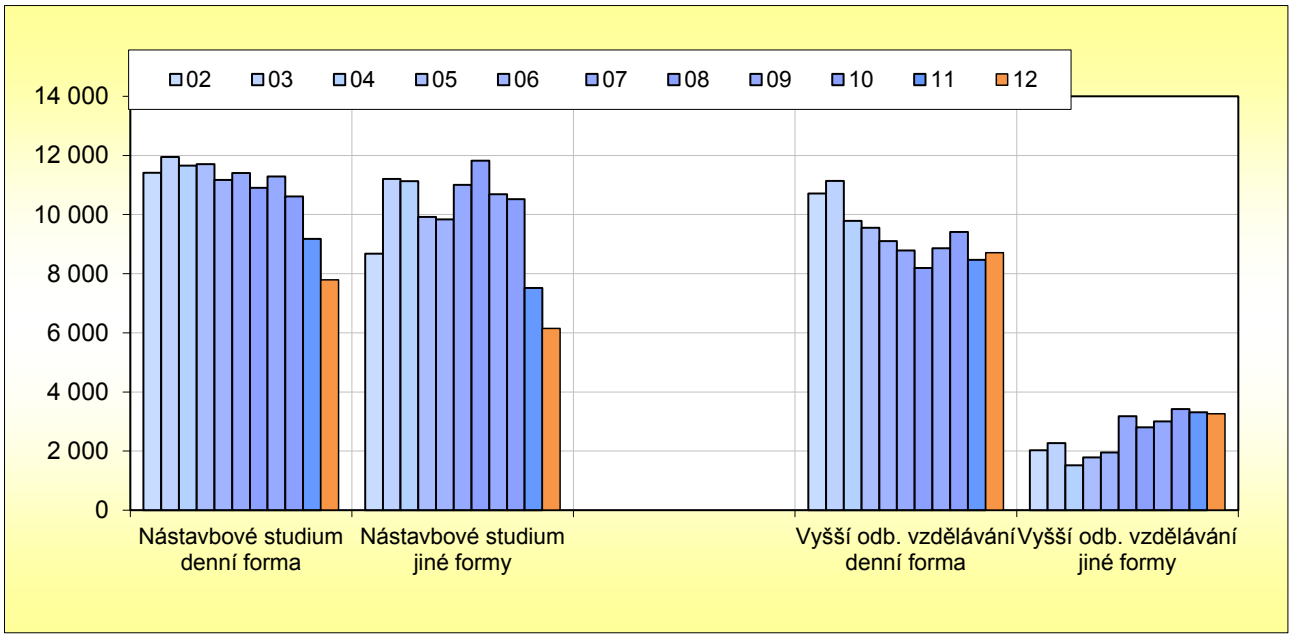

Do **nástavbového studia** je přijímán **v jiných formách studia** velký počet žáků, téměř stejný jako počty přijímaných v denním studiu. Jde převážně o dálkovou formu studia. Pokles přihlášených je v posledních dvou letech větší než v denním studiu. Počet těch, kteří studium úspěšně neukončí, je větší než 50 %.

Nástavbové studium umožňuje získání vyšší vzdělanostní úrovně vyučeným absolventům, kteří se v průběhu vyučení rozhodli pokračovat ve studiu. Tato možnost má veliký význam, protože pak vzdělání v učebních oborech není uzavřenou vzdělávací cestou. To je důležité jak při získávání zájemců o vzdělávání v těchto oborech, tak z hlediska zájmu společnosti o co nejvyšší vzdělanost obyvatel. I když poměrně značný podíl přihlášených studium nedokončí, je evidentní, že absolvování i části vzdělávání zvyšuje jejich vzdělanost.

V zájmu společnosti je i rozvoj podnikatelských dovedností vyučených, k němuž dochází především v nástavbovém oboru Podnikání, do kterého vstupuje asi 60 % přijatých do nástavbových oborů. Tento vysoký podíl je však dán i tím, že v mnoha školách není v jednotlivých učebních oborech dostatek vyučených absolventů, aby bylo možné sestavit třídu v profesně navazujícím nástavbovém oboru.

Vyšší odborné vzdělávání vykazovalo výrazný rozvoj po roce 1995, kdy naposledy proběhlo přijímací řízení do pomaturitního studia. Počet žáků vstupujících do vyššího odborného studia v krátké době překonal počet vstupujících dříve do studia pomaturitního, v průběhu jsou zaznamenána dvě maxima v letech 1998 a 2003 (při sečtení denní i jiných forem). Od roku 2004 v denním studiu počet přijímaných postupně klesal, jiné formy studia vykazovaly růstový trend. Ve školním roce 2008/09 bylo do denního studia přijato minimum asi 8 200 studentů (10,6 % maturantů), do jiných forem bylo přijato asi 2 800 studentů. V dalších dvou letech dochází k nárůstu počtu přijatých – v roce 2010 bylo v denní formě přijato téměř 9,5 tisíce studentů, v jiných formách téměř 3 500 studentů. Po poklesu v minulém roce je opět zřejmý nárůst nově přijatých, takže v roce 2012/13 bylo přijato v denní formě 8700 žáků a v jiných formách 3260, a to i při konkurenci snadného vstupu do bakalářských forem studia.

Tab. 3: Vývoj počtu žáků nově přijatých do nástavbového a vyššího vzdělávání

	Nástavbové studium pro absolventy 3l. UO		Vyšší studium (bez konzervatoří)	
30.9.	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2001	9 841	8 673	10 343	1 754
2002	11 412	8 673	10 709	2 024
2003	11 944	11 201	11 135	2 273
2004	11 657	11 132	9 786	1 518
2005	11 708	9 923	9 555	1 786
2006	11 174	9 836	9 103	1 949
2007	11 406	11 005	8 786	3 182
2008	10 908	11 821	8 191	2 805
2009	11 287	10 686	8 864	3 006
2010	10 609	10 519	9 414	3 424
2011	9 174	7 514	8 464	3 316
2012	7 791	6 148	8 706	3 260

3. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů

Údaje o vývoji struktury nově přijímaných žáků a studentů ve středním a vyšším vzdělávání v pohledu krajského členění ukazují rozdíly ve vývoji v jednotlivých krajích způsobené rozdílnými náhledy na potřebu jednotlivých druhů vzdělávání.

Vzhledem k velkému rozsahu údajů zde uvádíme pouze základní údaje o počtech a podílech žáků vstupujících do prvních ročníků, tj. podobně jako v kap. 2. Podrobnější údaje o struktuře přijímaných žáků a absolventů v krajích podle kategorií vzdělání a skupin oborů vzdělání lze získat na www.nuv.cz v tematickém okruhu „Vzdělávání a trh práce / Vzdělávání a trh práce v krajích ČR“.

V grafech k vývoji vzdělanostní struktury jsou pro jednotlivé kraje uvedeny proporce žáků nově přijatých do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem, v grafech není znázorněn vývoj podílů žáků v oborech poskytujících střední vzdělání (C a J – necelé 1 % z celku). Pro názornost jsou v každém grafu opakující se bílé sloupce, které představují průměr ČR, a je zachováno stejné měřítko všech grafů. Zřejmý a logický je značně odlišný stav v Praze, kterou tedy do komentářů v porovnávání nezahrnujeme.

V **tabulce 5** jsou uvedeny **počty žáků** vstupujících do 1. ročníků uváděných kategorií v jednotlivých krajích, v **tabulce 6 podíly počtů žáků** vždy pro roky 2008/09 až 2012/13. Aby byl vývoj v krajích ještě zřetelnější, je v **tabulce 7** spočten **meziroční nárůst či pokles** v jednotlivých krajích a kategoriích vzdělávání, vč. zvýraznění maxim a hodnot porovnání s ČR.

Porovnáním uvedených hodnot z roku 2012/13 se získají zajímavé údaje, některé z nich uvádíme. Připomínáme, že Prahu do srovnání nezahrnujeme (údaje jsou uvedeny v tabulkách).

Do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** byl přijat největší podíl žáků v Karlovarském (41,2 %) a v Libereckém kraji (38,4 %), nejmenší potom v kraji Zlínském (30,2 % – zde je to ale kompenzováno vysokým podílem přijatých do oborů s vyučením a maturitou). V tomto šk. r. se v ČR podíl žáků v oborech poskytujících výuční list zvýšil o 0,5 p.b., největší nárůst byl zaznamenán v kraji Královéhradeckém (1,8 p.b.), největší pokles ve Středočeském kraji (2,0 p.b.)..

Do **oborů kategorie L0** (vyučení s maturitou) byl přijat největší podíl žáků ve Zlínském (9,4 %) a v Moravskoslezském kraji (7,6 %), nejmenší podíl v kraji Libereckém a Ústeckém (4,9 %). Trvale výrazně vyšší podíl byl a je v moravských krajích, v posledních letech i v Plzeňském kraji. Větší nárůst vykazuje pouze Zlínský kraj (0,6 p.b.), výrazný pokles opět Pardubický kraj.

Podíl nově přijatých do 4letých **gymnázií** a pokračujících ve víceletých gymnáziích v ročníku odpovídajícím 1. ročníku 4letých gymnázií v tomto roce opět vzrostl a přesáhl hranici 22 %. Největší podíl je v Jihomoravském (23,5 %) a Olomouckém (23,0 %) kraji, nejmenší v kraji Ústeckém a Libereckém (16,3 %). Pokles v posledním roce vykazuje pouze Ústecký (0,9 p.b.) a Zlínský (0,4 p.b.) kraj, nejvyšší nárůst pak kraje Karlovarský (2,1 p.b.) a Jihočeský (1,7 p.b.).

V **maturitních oborech kategorie M** byl největší podíl nově přijatých žáků v krajích Královéhradeckém (40,4 %) a Ústeckém (40,3 %), nejmenší v Karlovarském kraji (34,2 %). Podíl nově přijatých v této kategorii vykazuje již pět let pokles, největší v tomto roce je v krajích Královéhradeckém, Moravskoslezském a Plzeňském, jedině ve Středočeském kraji je nárůst.

V souhrnném pohledu je trvale přijímán do maturitních oborů nejvyšší podíl žáků ve Zlínském (69,1 %) a Jihomoravském kraji (67,3 %), nejnižší v Karlovarském kraji (58,2 %). V této kapitole ovšem neporovnáváme s Prahou, kde je podíl přijatých do maturitních oborů nejvyšší (79,8 %).

Velice zajímavé hodnoty lze najít v tabulce 7 (meziroční nárůsty či úbytky). V posledních pěti letech vykazuje nejvyšší hodnotu nárůstu (5,4 p.b.) Pardubický kraj v nárůstu podílu přijatých do maturitních oborů L0, největší pokles (6,5 p.b.), a to v podílu přijatých do maturitních oborů kategorie M, kraj Karlovarský. Největší nárůst přijatých do gymnázií vykazuje vedle Prahy Karlovarský kraj (2,8 p.b.). Největší pokles v podílu přijatých do učebních oborů v průběhu 5 let byl v Karlovarském a Moravskoslezském kraji. Nejstabilnější, s minimem změn, je vývoj v Libereckém a Jihočeském kraji, k největším přesunům v podílech v jednotlivých kategoriích docházelo v krajích Karlovarském a Moravskoslezském.

Obr. 6: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 08/09 až 12/13

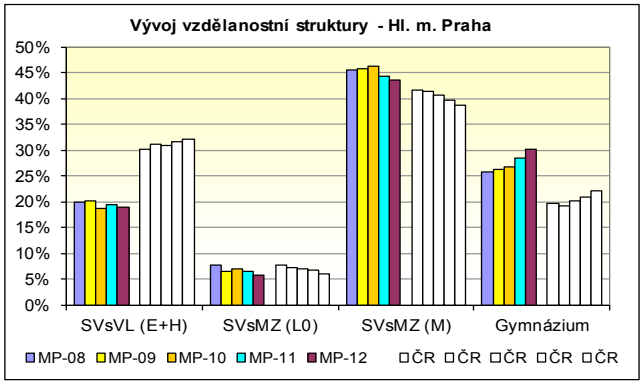

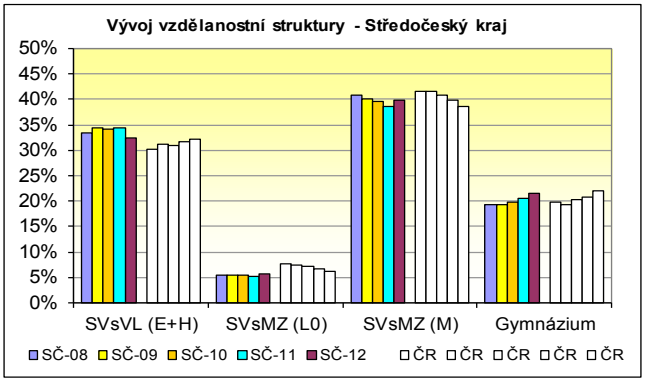

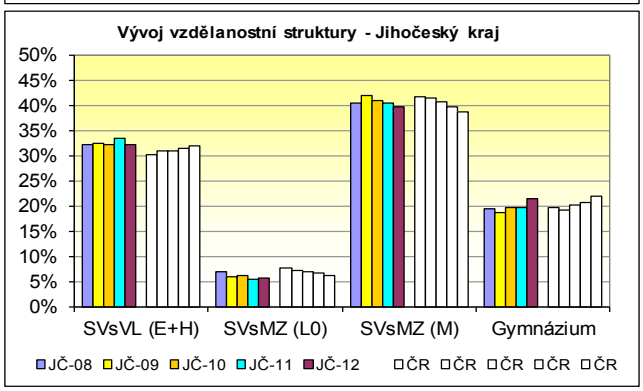

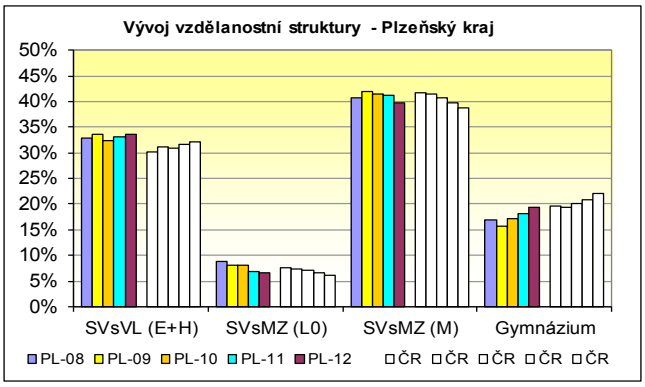

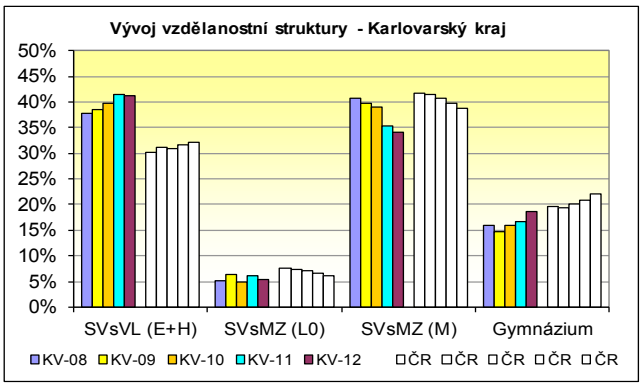

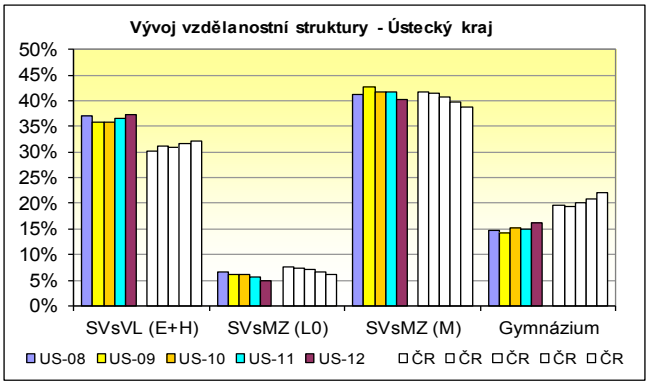

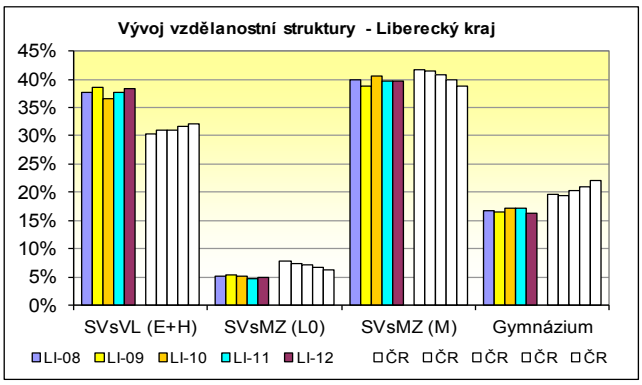

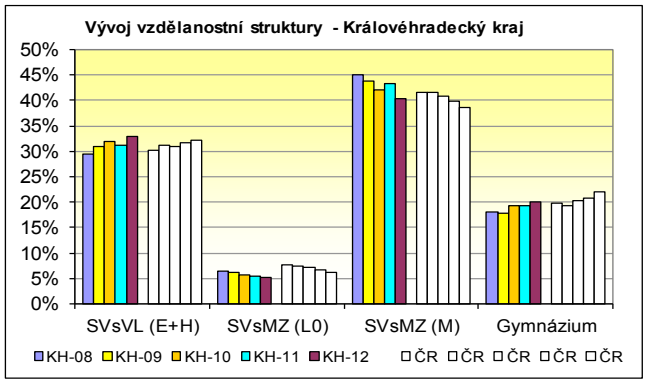

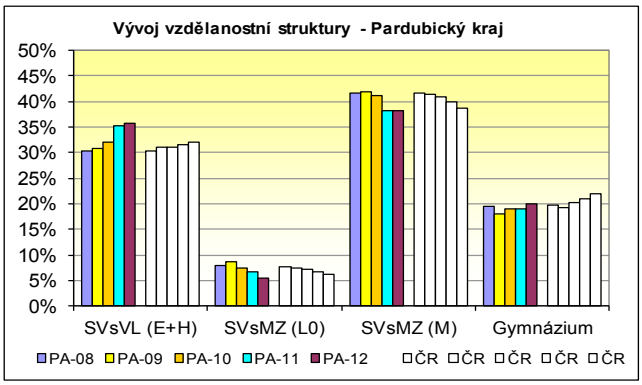

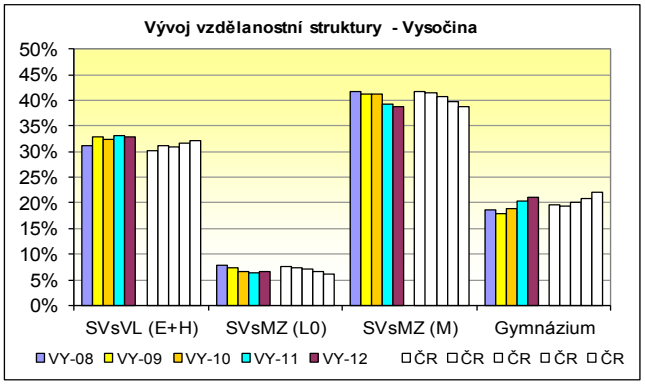

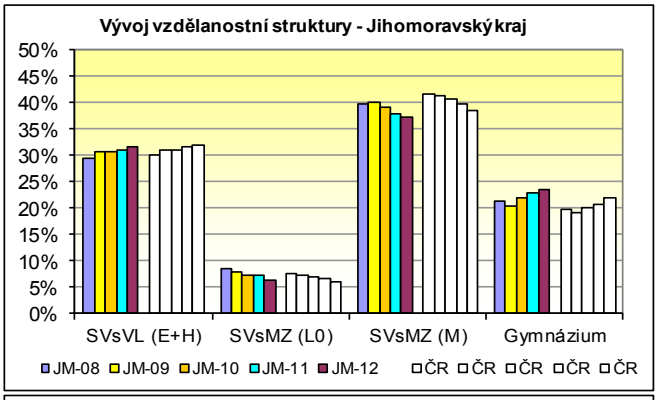

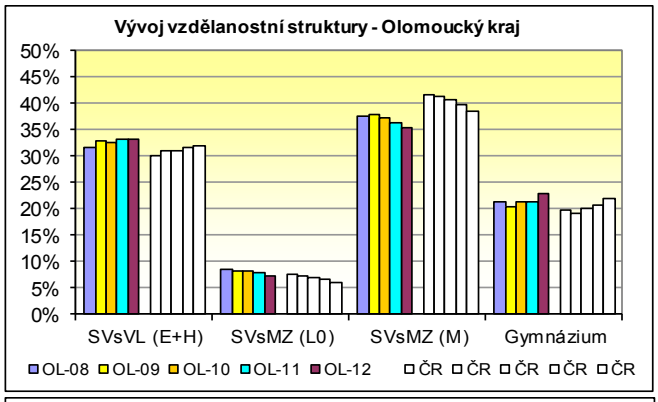

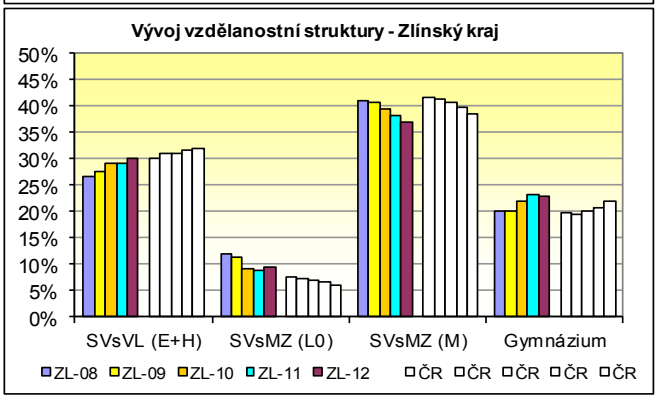

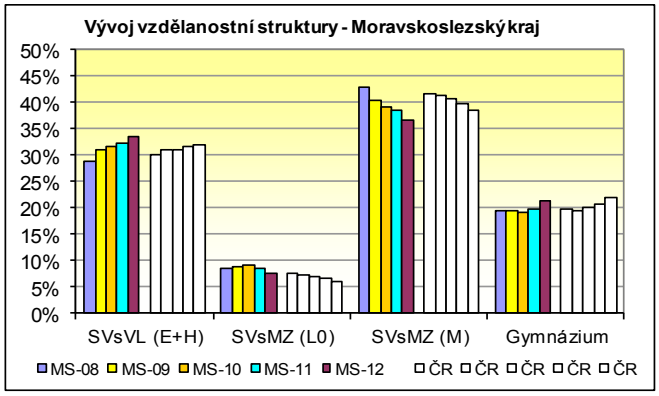

Ještě připomínáme, že v našich tabulkách a grafech sledujeme vývoj počtů a podílů žáků gymnázií v ročnících věkově odpovídajících 1. ročníku 4letých gymnázií. Proto není možné srovnávat zde uvedené údaje s jinde běžně uváděnými údaji o počtech nově přijatých do 1. ročníků, kde se sčítají žáci s věkovým rozdílem dvou i čtyř let.

K rozvoji obecně odborného vzdělávání, jehož prvotním cílem je příprava žáků ke vstupu do terciárního vzdělávání, dochází i v oborech lyceí. Jejich podíl už nelze považovat za zanedbatelný, také Národní strategický referenční rámec ČR 2007–2013 předpokládá jejich další rozšiřování. Ve školním roce 2008/09 bylo dosaženo 5% podílu v celku žáků vstupujících do středního vzdělávání, do roku 2012/13 však tento podíl poklesl na 3,9 %.

Z tabulky je zřejmé, že největší rozšíření mají lycea v krajích Středočeském a Moravskoslezském, nejmenší pak v Karlovarském a Jihočeském kraji, k likvidaci lyceí zřejmě dochází v kraji Zlínském.

Tab. 4: Počty a podíly žáků přijatých do oborů lyceí
denní forma – podíl z celkového počtu přijatých do SŠ po ZŠ

	2006/07		2007/08		2008/09		2009/10		2010/11		2011/12		2012/13	
Hl.m.Praha	729	4,2%	717	4,4%	762	4,7%	788	5,0%	788	5,5%	718	5,3%	676	5,1%
Středočeský kraj	519	4,2%	657	5,5%	584	4,9%	478	4,2%	429	4,2%	452	4,8%	431	4,5%
Jihočeský kraj	284	3,1%	345	4,2%	353	4,2%	325	3,9%	247	3,4%	271	4,0%	199	3,0%
Plzeňský kraj	271	3,8%	310	4,7%	305	4,6%	297	4,5%	222	3,9%	194	3,6%	197	3,8%
Karlovarský kraj	157	3,9%	173	4,4%	181	4,7%	144	3,8%	97	2,8%	86	2,8%	77	2,7%
Ústecký kraj	359	3,0%	363	3,2%	388	3,5%	409	3,8%	373	3,8%	345	3,8%	357	4,0%
Liberecký kraj	236	4,0%	224	4,1%	252	4,8%	213	4,3%	223	5,0%	169	3,9%	172	4,1%
Královéhradecký k.	414	5,3%	494	6,4%	431	5,8%	394	5,4%	288	4,5%	254	4,0%	247	4,1%
Pardubický kraj	371	5,4%	290	4,3%	305	4,6%	245	3,8%	206	3,6%	137	2,6%	214	4,2%
Kraj Vysočina	240	3,4%	304	4,5%	354	5,3%	358	5,5%	291	5,2%	213	3,9%	186	3,6%
Jihomoravský kraj	849	5,3%	808	5,2%	781	5,2%	683	4,7%	592	4,6%	494	4,2%	375	3,3%
Olomoucký kraj	311	3,5%	285	3,4%	288	3,5%	268	3,4%	249	3,5%	244	3,6%	252	3,8%
Zlínský kraj	459	5,4%	520	6,4%	554	7,1%	457	6,0%	384	5,8%	270	4,3%	62	1,1%
Moravskoslezský k.	1081	6,0%	1032	6,1%	989	6,0%	824	5,2%	693	5,0%	617	4,6%	553	4,3%
Česká republika	6217	4,4%	6522	4,9%	6527	5,0%	5883	4,6%	5082	4,5%	4464	4,2%	3998	3,9%

Tab. 5: Počty žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 08/09 až 12/13

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem	z toho
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem		s matur.
Hl.m.Praha	08/09	4162	7371	153	7524	3226	1259	4485	16171	12792
	09/10	4167	7219	155	7374	3201	1028	4229	15770	12414
	10/11	3820	6593	177	6770	2686	997	3683	14273	11410
	11/12	3846	5991	165	6156	2638	886	3524	13526	10723
	12/13	4032	5819	138	5957	2545	780	3325	13314	10631
Středočeský kraj	08/09	2294	4838	71	4909	3949	659	4608	11811	7791
	09/10	2183	4505	79	4584	3876	617	4493	11260	7305
	10/11	2027	4029	91	4120	3466	556	4022	10169	6612
	11/12	1962	3670	102	3772	3265	507	3772	9506	6139
	12/13	2122	3530	89	3619	3393	462	3855	9596	6114
Jihočeský kraj	08/09	1646	3408	36	3444	2709	585	3294	8384	5639
	09/10	1550	3472	52	3524	2675	504	3179	8253	5526
	10/11	1426	2960	49	3009	2332	461	2793	7228	4847
	11/12	1357	2771	37	2808	2295	386	2681	6846	4514
	12/13	1438	2667	41	2708	2166	381	2547	6693	4486
Plzeňský kraj	08/09	1116	2684	49	2733	2159	574	2733	6582	4374
	09/10	1029	2769	49	2818	2212	532	2744	6591	4330
	10/11	976	2358	50	2408	1845	455	2300	5684	3789
	11/12	991	2257	41	2298	1802	371	2173	5462	3619
	12/13	1011	2060	37	2097	1744	337	2081	5189	3408
Karlovarský kraj	08/09	618	1572	14	1586	1462	201	1663	3867	2391
	09/10	561	1514	20	1534	1468	239	1707	3802	2314
	10/11	553	1355	14	1369	1380	168	1548	3470	2076
	11/12	507	1071	16	1087	1261	185	1446	3040	1763
	12/13	527	960	15	975	1159	150	1309	2811	1637
Ústecký kraj	08/09	1647	4635	73	4708	4149	734	4883	11238	7016
	09/10	1548	4600	131	4731	3872	658	4530	10809	6806
	10/11	1484	4060	126	4186	3483	587	4070	9740	6131
	11/12	1369	3827	110	3937	3359	528	3887	9193	5724
	12/13	1440	3557	116	3673	3290	433	3723	8836	5430
Liberecký kraj	08/09	886	2109	30	2139	1995	268	2263	5288	3263
	09/10	824	1932	30	1962	1927	271	2198	4984	3027
	10/11	766	1822	28	1850	1642	230	1872	4488	2818
	11/12	743	1722	38	1760	1629	203	1832	4335	2668
	12/13	680	1653	36	1689	1602	205	1807	4176	2538
Královéhradecký k.	08/09	1340	3361	52	3413	2199	489	2688	7441	5190
	09/10	1319	3219	75	3294	2283	462	2745	7358	5000
	10/11	1230	2685	77	2762	2038	361	2399	6391	4276
	11/12	1214	2726	60	2786	1959	337	2296	6296	4277
	12/13	1203	2423	85	2508	1975	308	2283	5994	3934
Pardubický kraj	08/09	1297	2766	42	2808	2020	527	2547	6652	4590
	09/10	1148	2694	41	2735	1979	555	2534	6417	4397
	10/11	1081	2351	32	2383	1834	426	2260	5724	3858
	11/12	1009	2021	39	2060	1860	353	2213	5282	3383
	12/13	1014	1934	32	1966	1813	280	2093	5073	3228
Kraj Vysočina	08/09	1243	2792	43	2835	2074	527	2601	6679	4562
	09/10	1159	2669	42	2711	2119	477	2596	6466	4305
	10/11	1043	2283	59	2342	1793	369	2162	5547	3695
	11/12	1110	2145	59	2204	1817	352	2169	5483	3607
	12/13	1085	1994	43	2037	1694	338	2032	5154	3417
Jihomoravský kraj	08/09	3213	6008	145	6153	4450	1280	5730	15096	10501
	09/10	3001	5886	109	5995	4501	1170	5671	14667	10057
	10/11	2811	4988	114	5102	3928	931	4859	12772	8730
	11/12	2729	4506	112	4618	3676	871	4547	11894	8106
	12/13	2657	4210	127	4337	3565	725	4290	11284	7592
Olomoucký kraj	08/09	1753	3096	69	3165	2602	711	3313	8231	5560
	09/10	1608	3010	57	3067	2614	643	3257	7932	5261
	10/11	1526	2658	46	2704	2326	599	2925	7155	4783
	11/12	1437	2439	72	2511	2230	528	2758	6706	4404
	12/13	1536	2372	74	2446	2221	484	2705	6687	4392
Zlínský kraj	08/09	1582	3214	20	3234	2090	940	3030	7846	5736
	09/10	1535	3111	19	3130	2097	868	2965	7630	5514
	10/11	1436	2586	23	2609	1927	600	2527	6572	4622
	11/12	1444	2378	32	2410	1807	548	2355	6209	4370
	12/13	1344	2170	41	2211	1776	554	2330	5885	4068
Moravskoslezský k.	08/09	3197	7081	86	7167	4774	1401	6175	16539	11679
	09/10	3075	6414	84	6498	4905	1389	6294	15867	10878
	10/11	2680	5428	124	5552	4410	1262	5672	13904	9370
	11/12	2643	5127	124	5251	4278	1131	5409	13303	8901
	12/13	2722	4673	104	4777	4259	969	5228	12727	8364
Česká republika	08/09	25994	54935	883	55818	39858	10155	50013	131825	91084
	09/10	24707	53014	943	53957	39729	9413	49142	127806	87134
	10/11	22859	46156	1010	47166	35090	8002	43092	113117	77017
	11/12	22361	42651	1007	43658	33876	7186	41062	107081	72198
	12/13	22811	40022	978	41000	33202	6406	39608	103419	69239

Tab. 6: Podíly žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 08/09 až 12/13

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem	z toho
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem		s matur.
Hl.m.Praha	08/09	25,7%	45,6%	0,9%	46,5%	19,9%	7,8%	27,7%	100%	79,1%
	09/10	26,4%	45,8%	1,0%	46,8%	20,3%	6,5%	26,8%	100%	78,7%
	10/11	26,8%	46,2%	1,2%	47,4%	18,8%	7,0%	25,8%	100%	79,9%
	11/12	28,4%	44,3%	1,2%	45,5%	19,5%	6,6%	26,1%	100%	79,3%
	12/13	30,3%	43,7%	1,0%	44,7%	19,1%	5,9%	25,0%	100%	79,8%
Středočeský kraj	08/09	19,4%	41,0%	0,6%	41,6%	33,4%	5,6%	39,0%	100%	66,0%
	09/10	19,4%	40,0%	0,7%	40,7%	34,4%	5,5%	39,9%	100%	64,9%
	10/11	19,9%	39,6%	0,9%	40,5%	34,1%	5,5%	39,6%	100%	65,0%
	11/12	20,6%	38,6%	1,1%	39,7%	34,3%	5,3%	39,7%	100%	64,6%
	12/13	21,5%	39,8%	0,6%	40,5%	32,4%	5,7%	38,1%	100%	67,0%
Jihočeský kraj	08/09	19,6%	40,6%	0,4%	41,1%	32,3%	7,0%	39,3%	100%	67,3%
	09/10	18,8%	42,1%	0,6%	42,7%	32,4%	6,1%	38,5%	100%	67,0%
	10/11	19,7%	41,0%	0,7%	41,6%	32,3%	6,4%	38,6%	100%	67,1%
	11/12	19,8%	40,5%	0,5%	41,0%	33,5%	5,6%	39,2%	100%	65,9%
	12/13	21,5%	39,8%	0,6%	40,5%	32,4%	5,7%	38,1%	100%	67,0%
Plzeňský kraj	08/09	17,0%	40,8%	0,7%	41,5%	32,8%	8,7%	41,5%	100%	66,5%
	09/10	15,6%	42,0%	0,7%	42,8%	33,6%	8,1%	41,6%	100%	65,7%
	10/11	17,2%	41,5%	0,9%	42,4%	32,5%	8,0%	40,5%	100%	66,7%
	11/12	18,1%	41,3%	0,8%	42,1%	33,0%	6,8%	39,8%	100%	66,3%
	12/13	19,5%	39,7%	0,7%	40,4%	33,6%	6,5%	40,1%	100%	65,7%
Karlovarský kraj	08/09	16,0%	40,7%	0,4%	41,0%	37,8%	5,2%	43,0%	100%	61,8%
	09/10	14,8%	39,8%	0,5%	40,3%	38,6%	6,3%	44,9%	100%	60,9%
	10/11	15,9%	39,0%	0,4%	39,5%	39,8%	4,8%	44,6%	100%	59,8%
	11/12	16,7%	35,2%	0,5%	35,8%	41,5%	6,1%	47,6%	100%	58,0%
	12/13	18,7%	34,2%	0,5%	34,7%	41,2%	5,3%	46,6%	100%	58,2%
Ústecký kraj	08/09	14,7%	41,2%	0,6%	41,9%	36,9%	6,5%	43,5%	100%	62,4%
	09/10	14,3%	42,6%	1,2%	43,8%	35,8%	6,1%	41,9%	100%	63,0%
	10/11	15,2%	41,7%	1,3%	43,0%	35,8%	6,0%	41,8%	100%	62,9%
	11/12	14,9%	41,6%	1,2%	42,8%	36,5%	5,7%	42,3%	100%	62,3%
	12/13	16,3%	40,3%	1,3%	41,6%	37,2%	4,9%	42,1%	100%	61,5%
Liberecký kraj	08/09	16,8%	39,9%	0,6%	40,5%	37,7%	5,1%	42,8%	100%	61,7%
	09/10	16,5%	38,8%	0,6%	39,4%	38,7%	5,4%	44,1%	100%	60,7%
	10/11	17,1%	40,6%	0,6%	41,2%	36,6%	5,1%	41,7%	100%	62,8%
	11/12	17,1%	39,7%	0,9%	40,6%	37,6%	4,7%	42,3%	100%	61,5%
	12/13	16,3%	39,6%	0,9%	40,4%	38,4%	4,9%	43,3%	100%	60,8%
Královéhradecký k.	08/09	18,0%	45,2%	0,7%	45,9%	29,6%	6,6%	36,1%	100%	69,7%
	09/10	17,9%	43,7%	1,0%	44,8%	31,0%	6,3%	37,3%	100%	68,0%
	10/11	19,2%	42,0%	1,2%	43,2%	31,9%	5,6%	37,5%	100%	66,9%
	11/12	19,3%	43,3%	1,0%	44,3%	31,1%	5,4%	36,5%	100%	67,9%
	12/13	20,1%	40,4%	1,4%	41,8%	32,9%	5,1%	38,1%	100%	65,6%
Pardubický kraj	08/09	19,5%	41,6%	0,6%	42,2%	30,4%	7,9%	38,3%	100%	69,0%
	09/10	17,9%	42,0%	0,6%	42,6%	30,8%	8,6%	39,5%	100%	68,5%
	10/11	18,9%	41,1%	0,6%	41,6%	32,0%	7,4%	39,5%	100%	67,4%
	11/12	19,1%	38,3%	0,7%	39,0%	35,2%	6,7%	41,9%	100%	64,0%
	12/13	20,0%	38,1%	0,6%	38,8%	35,7%	5,5%	41,3%	100%	63,6%
Kraj Vysočina	08/09	18,6%	41,8%	0,6%	42,4%	31,1%	7,9%	38,9%	100%	68,3%
	09/10	17,9%	41,3%	0,6%	41,9%	32,8%	7,4%	40,1%	100%	66,6%
	10/11	18,8%	41,2%	1,1%	42,2%	32,3%	6,7%	39,0%	100%	66,6%
	11/12	20,2%	39,1%	1,1%	40,2%	33,1%	6,4%	39,6%	100%	65,8%
	12/13	21,1%	38,7%	0,8%	39,5%	32,9%	6,6%	39,4%	100%	66,3%
Jihomoravský kraj	08/09	21,3%	39,8%	1,0%	40,8%	29,5%	8,5%	38,0%	100%	69,6%
	09/10	20,5%	40,1%	0,7%	40,9%	30,7%	8,0%	38,7%	100%	68,6%
	10/11	22,0%	39,1%	0,9%	39,9%	30,8%	7,3%	38,0%	100%	68,4%
	11/12	22,9%	37,9%	0,9%	38,8%	30,9%	7,3%	38,2%	100%	68,2%
	12/13	23,5%	37,3%	1,1%	38,4%	31,6%	6,4%	38,0%	100%	67,3%
Olomoucký kraj	08/09	21,3%	37,6%	0,8%	38,5%	31,6%	8,6%	40,3%	100%	67,5%
	09/10	20,3%	37,9%	0,7%	38,7%	33,0%	8,1%	41,1%	100%	66,3%
	10/11	21,3%	37,1%	0,6%	37,8%	32,5%	8,4%	40,9%	100%	66,8%
	11/12	21,4%	36,4%	1,1%	37,4%	33,3%	7,9%	41,1%	100%	65,7%
	12/13	23,0%	35,5%	1,1%	36,6%	33,2%	7,2%	40,5%	100%	65,7%
Zlínský kraj	08/09	20,2%	41,0%	0,3%	41,2%	26,6%	12,0%	38,6%	100%	73,1%
	09/10	20,1%	40,8%	0,2%	41,0%	27,5%	11,4%	38,9%	100%	72,3%
	10/11	21,9%	39,3%	0,3%	39,7%	29,3%	9,1%	38,5%	100%	70,3%
	11/12	23,3%	38,3%	0,5%	38,8%	29,1%	8,8%	37,9%	100%	70,4%
	12/13	22,8%	36,9%	0,7%	37,6%	30,2%	9,4%	39,6%	100%	69,1%
Moravskoslezský k.	08/09	19,3%	42,8%	0,5%	43,3%	28,9%	8,5%	37,3%	100%	70,6%
	09/10	19,4%	40,4%	0,5%	41,0%	30,9%	8,8%	39,7%	100%	68,6%
	10/11	19,3%	39,0%	0,9%	39,9%	31,7%	9,1%	40,8%	100%	67,4%
	11/12	19,9%	38,5%	0,9%	39,5%	32,2%	8,5%	40,7%	100%	66,9%
	12/13	21,4%	36,7%	0,8%	37,5%	33,5%	7,6%	41,1%	100%	65,7%
Česká republika	08/09	19,7%	41,7%	0,7%	42,3%	30,2%	7,7%	37,9%	100%	69,1%
	09/10	19,3%	41,5%	0,7%	42,2%	31,1%	7,4%	38,5%	100%	68,2%
	10/11	20,2%	40,8%	0,9%	41,7%	31,0%	7,1%	38,1%	100%	68,1%
	11/12	20,9%	39,8%	0,9%	40,8%	31,6%	6,7%	38,3%	100%	67,4%
	12/13	22,1%	38,7%	0,9%	39,6%	32,1%	6,2%	38,3%	100%	66,9%

Tab. 7: Meziroční nárůst podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 08/09 až 12/13

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzděl. kat. M, J a C (		Obory vzděl. kat. H+E a L0		z toho
			s maturit.	bez mat.	s výu.list	s matur.	s matur.
Hl.m.Praha	08/09	0,3	0,0	-0,2	-0,4	0,3	0,6
	09/10	0,7	0,2	0,0	0,3	-1,3	-0,4
	10/11	0,3	0,4	0,3	-1,5	0,5	1,2
	11/12	**1,7**	*-1,9*	0,0	0,7	-0,4	-0,7
	12/13	**1,8**	-0,6	-0,2	-0,4	-0,7	0,6
Středočeský kraj	08/09	0,4	0,3	0,1	-0,6	-0,2	0,5
	09/10	0,0	-1,0	0,1	1,0	-0,1	-1,1
	10/11	0,5	-0,4	0,2	-0,3	0,0	0,1
	11/12	0,7	-1,0	0,2	0,3	-0,1	-0,4
	12/13	0,8	1,2	-0,5	*-2,0*	0,4	**2,4**
Jihočeský kraj	08/09	0,4	-0,4	0,0	-1,3	1,3	1,3
	09/10	-0,9	1,4	0,2	0,1	-0,9	-0,3
	10/11	0,9	-1,1	0,0	-0,1	0,3	0,1
	11/12	0,1	-0,5	-0,1	1,3	-0,7	-1,1
	12/13	**1,7**	-0,6	0,1	-1,2	0,1	1,1
Plzeňský kraj	08/09	0,6	0,1	-0,2	*-2,9*	**2,4**	**3,1**
	09/10	-1,3	1,2	0,0	0,8	-0,6	-0,8
	10/11	**1,6**	-0,5	0,1	-1,1	-0,1	1,0
	11/12	1,0	-0,2	-0,1	0,5	-1,2	-0,4
	12/13	1,3	*-1,6*	0,0	0,6	-0,3	-0,6
Karlovarský kraj	08/09	0,1	**1,6**	0,0	-0,3	-1,3	0,3
	09/10	-1,2	-0,8	0,2	0,8	1,1	-1,0
	10/11	1,2	-0,8	-0,1	1,2	-1,4	-1,0
	11/12	0,7	*-3,8*	0,1	**1,7**	1,2	*-1,8*
	12/13	**2,1**	-1,1	0,0	-0,2	-0,7	0,2
Ústecký kraj	08/09	0,7	0,1	-0,2	-0,1	-0,5	0,3
	09/10	-0,3	1,3	0,6	-1,1	-0,4	0,5
	10/11	0,9	-0,9	0,1	-0,1	-0,1	0,0
	11/12	-0,3	-0,1	-0,1	0,8	-0,3	-0,7
	12/13	1,4	-1,4	0,1	0,7	-0,8	-0,8
Liberecký kraj	08/09	1,5	-0,3	-0,1	-1,3	0,2	1,4
	09/10	-0,2	-1,1	0,0	0,9	0,4	-1,0
	10/11	0,5	**1,8**	0,0	*-2,1*	-0,3	**2,1**
	11/12	0,1	-0,9	0,3	1,0	-0,4	-1,2
	12/13	-0,9	-0,1	0,0	0,8	0,2	-0,8
Královéhradecký k.	08/09	0,6	0,1	0,0	-1,0	0,3	1,1
	09/10	-0,1	-1,4	0,3	1,5	-0,3	*-1,8*
	10/11	1,3	*-1,7*	0,2	0,9	-0,6	-1,0
	11/12	0,0	1,3	-0,3	-0,8	-0,3	1,0
	12/13	0,8	*-2,9*	0,5	**1,8**	-0,2	*-2,3*
Pardubický kraj	08/09	0,6	0,1	0,2	-1,0	0,0	0,8
	09/10	*-1,6*	0,4	0,0	0,5	0,7	-0,5
	10/11	1,0	-0,9	-0,1	1,2	-1,2	-1,1
	11/12	0,2	*-2,8*	0,2	**3,2**	-0,8	*-3,4*
	12/13	0,9	-0,1	-0,1	0,5	-1,2	-0,4
Kraj Vysočina	08/09	-0,1	0,9	-0,2	-1,0	0,3	1,2
	09/10	-0,7	-0,5	0,0	**1,7**	-0,5	*-1,7*
	10/11	0,9	-0,1	0,4	-0,4	-0,7	0,0
	11/12	1,4	*-2,0*	0,0	0,8	-0,2	-0,8
	12/13	0,8	-0,4	-0,2	-0,3	0,1	0,5
Jihomoravský kraj	08/09	0,4	0,2	0,2	-1,0	0,1	0,8
	09/10	-0,8	0,3	-0,2	1,2	-0,5	-1,0
	10/11	**1,5**	-1,1	0,1	0,1	-0,7	-0,2
	11/12	0,9	-1,2	0,0	0,2	0,0	-0,2
	12/13	0,6	-0,6	0,2	0,7	-0,9	-0,9
Olomoucký kraj	08/09	0,2	-0,3	0,2	-1,1	0,9	0,8
	09/10	-1,0	0,3	-0,1	1,3	-0,5	-1,2
	10/11	1,1	-0,8	-0,1	-0,4	0,3	0,5
	11/12	0,1	-0,8	0,4	0,7	-0,5	-1,2
	12/13	**1,5**	-0,9	0,0	0,0	-0,6	0,0
Zlínský kraj	08/09	0,8	0,7	0,0	-1,3	-0,2	1,4
	09/10	0,0	-0,2	0,0	0,8	-0,6	-0,8
	10/11	**1,7**	-1,4	0,1	**1,8**	*-2,2*	*-1,9*
	11/12	1,4	-1,0	0,2	-0,2	-0,3	0,1
	12/13	-0,4	-1,4	0,2	1,1	0,6	-1,3
Moravskoslezský k.	08/09	0,0	**2,8**	0,1	*-2,4*	-0,5	**2,3**
	09/10	0,0	*-2,4*	0,0	**2,0**	0,3	*-2,1*
	10/11	-0,1	-1,4	0,4	0,8	0,3	-1,2
	11/12	0,6	-0,5	0,0	0,4	-0,6	-0,5
	12/13	**1,5**	*-1,8*	-0,1	1,3	-0,9	-1,2
Česká republika	08/09	0,4	0,5	0,0	-1,1	0,2	1,1
	09/10	-0,4	-0,2	0,1	0,8	-0,3	-0,9
	10/11	0,9	-0,7	0,2	-0,1	-0,3	-0,1
	11/12	0,7	-1,0	0,0	0,6	-0,4	-0,7
	12/13	1,2	-1,1	0,0	0,5	-0,5	-0,5

Zvýraznění změn:
tučně jsou uvedeny hodnoty nárůstu větší-rovno 1,5 p. b.

kurzivou a šedě jsou uvedeny hodnoty menší-rovno - 1,5 p.b., tedy výrazný pokles

Údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia** v jednotlivých krajích obsahuje **tabulka 8**, do **vyššího odborného studia tabulka 9**. V obou tabulkách jsou uvedeny i hodnoty jiných forem vzdělávání (pod označením JFV). Pro srovnávání jsou uvedeny hodnoty nárůstů mezi šk. r. 2010/11 a 2011/12 (sloupec „11/10“) a šk. r. 2011/12 a 2012/13 (sloupec „12/11“), ale jen v denním studiu. Poslední sloupec uvádí **podíl nově přijatých do denní formy nástaveb z absolventů denní formy tříletých oborů** poskytujících výuční list v daném roce (tab. 8, v tabulce 9 je pak uvedeno, jaký je **podíl nově přijatých do denní formy vyššího odborného studia z maturantů daného roku.**

Podíl vyučených přecházejících do denního studia nástaveb poklesl na 28,6 %, což představuje výrazný pokles proti minulým rokům. Největší podíl má vedle Prahy i po výrazném poklesu kraj Olomoucký. Nízký podíl přecházejících do nástaveb je zřejmý v Karlovarském kraji (21,1 %), likvidační je pokles v Královéhradeckém kraji o 44 % na hodnotu 17,5 %.

V **oborech VOŠ** dochází po výrazném poklesu opět k nárůstu nově přijatých. Podíl maturantů vstupujících do oborů VOŠ činí 12,6 %. Nejvyšší je tento podíl v Praze, Plzeňském a Pardubickém kraji, nejnižší ve Zlínském a Královéhradeckém kraji.

Tab.8: Počty absolventů nástavbového studia pro absolventy 3letých učebních oborů

	2008		2009		2010		2011		2012	
	denní	JFV	denní	JFV	denní	JFV	denní	SPZ	denní	SPZ
Hl.m.Praha	892	720	843	870	721	771	411	542	386	566
Středočeský kra	760	480	766	480	690	511	373	408	354	500
Jihočeský kraj	535	318	531	409	419	387	305	295	258	225
Plzeňský kraj	499	295	448	285	434	297	256	256	210	222
Karlovarský kraj	162	139	166	132	71	123	54	133	63	112
Ústecký kraj	563	528	535	536	388	567	215	459	208	348
Liberecký kraj	269	194	181	162	228	285	160	198	108	141
Královéhradecký	290	205	388	317	320	271	315	226	224	214
Pardubický kraj	208	135	247	143	199	150	144	135	152	101
Kraj Vysočina	389	179	374	221	337	282	287	155	228	152
Jihomoravský kra	947	707	787	625	656	457	532	449	453	331
Olomoucký kraj	562	250	689	287	575	380	487	394	346	308
Zlínský kraj	526	249	574	313	450	328	371	264	289	205
Moravskoslezský	767	575	737	693	764	749	502	640	403	624
Česká republika	7369	4974	7266	5473	6252	5558	4412	4554	3682	4049

Tab. 9: Počty absolventů vyššího studia (bez konzervatoří)

	2008		2009		2010		2011		2012	
	denní	JFV	denní	JFV	denní	JFV	denní	SPZ	denní	SPZ
Hl.m.Praha	1356	289	1208	267	1062	468	997	389	997	366
Středočeský kraj	442	103	357	123	289	215	346	243	371	340
Jihočeský kraj	605	40	452	58	444	80	373	157	326	58
Plzeňský kraj	245	20	242	41	213	68	267	75	295	101
Karlovarský kraj	76	0	69	11	71	20	76	16	121	0
Ústecký kraj	329	29	268	46	274	68	304	105	333	227
Liberecký kraj	155	0	152	15	123	13	105	27	97	0
Královéhradecký	297	10	265	0	281	33	231	0	239	10
Pardubický kraj	341	46	339	109	301	154	192	103	244	102
Kraj Vysočina	306	67	258	69	250	115	309	113	259	109
Jihomoravský kra	681	128	708	99	598	108	631	194	799	185
Olomoucký kraj	266	23	251	59	217	89	237	57	246	32
Zlínský kraj	260	34	197	0	196	97	220	90	234	54
Moravskoslezský	415	133	420	130	344	177	369	184	374	88
Česká republika	5774	922	5186	1027	4663	1705	4657	1753	4935	1672

4. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání

Na obrázcích a v tabulkách otištěných dále uvádíme počty a podíly žáků nově vstupujících do prvních ročníků v jednotlivých kategoriích odborného vzdělání v letech 2007/08 až 2012/13 v členění podle skupin oborů vzdělání.

V **grafech** jsou znázorněny **počty a podíly** žáků nově přijatých do prvních ročníků oborů poskytujících **střední vzdělání s výučním listem** (H + E), **střední vzdělání s maturitní zkouškou** (M a L0) a všech **společně** (obr. 7 až 14). Uvedení jak počtů, tak podílů považujeme za důležité pro znázornění vývoje i při výrazně se měnících stavech populace. Obrázky 15 a 16 ukazují počty přijatých do **nástavbového studia** a do oborů **vyššího odborného vzdělávání.** Veškeré údaje jsou rovněž přehledně uvedeny v tabulkách 10 až 12. Grafy i údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků do prvních ročníků zahrnují i žáky neveřejných škol (soukromých a církevních) a žáky se zdravotním postižením.

Výrazně upozorňujeme na skutečnost, že s náběhem kurikulární reformy došlo k některým změnám v soustavě oborů, které způsobují **výrazné rozdíly v časových řadách.** Nejvýraznější změnou **je sloučení všech dřívějších oborů skupiny 64 Podnikání v oborech, odvětví a jejich začlenění do oboru 63-41-M/01 Ekonomika a podnikání.** To znamená, že jak počty, tak podíly žáků přijatých do skupiny 63 Ekonomika a administrativa v maturitní úrovni výrazně poklesly (v součtu podíl poklesl o 6,4 p.b.). Dále došlo k **převedení oborů připravujících IT odborníky do skupiny 18 Informatické obory, což se odráží i ve výrazném snížení počtu žáků přijímaných do skupiny 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika,** kde byla tato příprava zařazena dříve (snížení u skup. 26 o 5,7 p.b., v součtu skup. 18 + 26 však jde o nárůst o 3,6 p.b.).

Množství hodnot v tabulkách a jejich znázornění v grafech umožňuje nejrůznějším způsobem porovnávat vývoj v jednotlivých kategoriích vzdělání a skupinách oborů. Zde uvádíme jen několik podstatných údajů o tom, kde dochází k výrazným změnám.

V oborech středního vzdělávání s výučním listem po letech mírného poklesu počtů i podílů žáků **došlo v roce 2008/09 k obratu ve vývoji podílu přijímaných žáků. V roce 2012/13 došlo k nárůstu podílu** nově přijatých na hodnotu 32,10 % (tj. o 0,47 p.b.) z těch, kteří jsou nově přijatí ze základního vzdělávání (v absolutních číslech však šlo vzhledem k poklesu populace o snížení počtu o 674 žáků).

K výrazným **nárůstům** oproti minulému šk. r. (obr. 7 a 8, tab. 10) došlo ve skupině oborů Strojírenství (1,1 p.b.), dále pak v Potravinářství (0,3 p.b.) a Zemědělství a lesnictví (0,3 p.b.). Ve skupině Strojírenství to dokonce představuje i nárůst počtu přijatých.

Největší **pokles** v podílech nově přijatých žáků byl zaznamenán ve skupině Zpracování dřeva (–0,9 p.b.), menší pak ve skupinách Stavebnictví (–0,4 p.b.), Gastronomie, hotelnictví, turismus (–0,3 p.b.) a Obchod (–0,3 p.b.). Je zřejmé, že u skupiny Stavebnictví se přes výraznou propagaci a podporu náboru žáků projevuje velmi nepříznivá reálná situace ve stavebním odvětví, které prochází výrazným krizovým údobím, což se odráží i v zájmu žáků základních škol o přípravu v oborech této skupiny.

V **dlouhodobém porovnání** od roku 2007 však Stavebnictví vykazuje stále nárůst, i když ne velký (0,8 p.b.). Vysoké hodnoty nárůstu jsou u skupin oborů Potravinářství (2,1 p.b.) a Zemědělství a lesnictví (1,6 p.b.). Velké snížení je pak zřejmé ve skupinách Gastronomie, hotelnictví, turismus (–2,2 p.b.), Zpracování dřeva (–1,5 p.b.) a Obchod (–1,3 p.b.).

Tento vývoj v podstatě odpovídá potřebám a situaci na trhu práce a lze jej považovat za přiměřený a uspokojivý.

V maturitních oborech kategorie M (vč. oborů lyceí) **nastává v roce 2012/13 výrazný pokles počtu přijatých,** a to o 2629 žáků, což představuje pokles o 6 % (tedy o 1 p.b.), a celkový podíl této kategorie v přijatých do středního vzdělávání po 6 letech poklesl na 38 %.

Největší **nárůst,** i když velmi malý, vykazují v tomto šk. r. skupiny Strojírenství, Právní a veřejnosprávní činnosti a Umění a užité umění (shodně 0,4 p.b.).

Největší **pokles** vykazuje nejpočetnější skupina v této kategorii, kterou je Ekonomika a administrativa (obr. 9, 10, tab. 10). Zde je podíl přijímaných žáků 17,6 %, proti minulému roku poklesl o –0,8 p.b. Další významné poklesy jsou u lyceí (–0,5 p.b.), a u skupin Stavebnictví a zemědělství (shodně –0,4 p.b.)

V **dlouhodobém pohledu** je největší nárůst ve skupině Umění a užité umění (2,3 p.b.), což z hlediska uplatnění na trhu práce není příliš dobré. K výraznému nárůstu dochází rovněž u skupin Právní a veřejnosprávní činnost (1,7 p.b.) a Pedagogika, učitelství a sociální péče (1,4 p.b.), u druhé uvedené skupiny jde o potřebný nárůst pracovníků pro oblast sociálních činností. Největší pokles je velice výrazný, a to u sloučených skupin Ekonomika a Podnikání v oborech, odvětví (sloučeny v roce 2009). Proti situaci před 6 lety jde o výrazný pokles o –6,4 p.b. Výrazný pokles u skupiny Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika byl způsoben přesunem problematiky informatiky do skupiny Informatické obory. V dlouhodobém pohledu je ještě výrazný pokles podílu žáků zaznamenán u Lyceí (–2,2 p.b.) a skupiny Strojírenství (–1,5 p.b.).

V maturitních oborech kategorie L0 (střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0 – obr. 11, 12) **došlo v posledním roce k poklesu počtu přijatých** o 780 žáků a ke snížení podílu na 6,19 %.

Také v této skupině se projevily změny v soustavě oborů, jde zejména o dlouhodobější postupný přesun žáků do oboru Autotronik (skupina Speciální a interdisciplinární obory). Zde v průběhu šesti let došlo k výraznému řádovému nárůstu počtu žáků, stejný pokles pak vykazuje skupina Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, odkud se přesun udál.

K nejvýraznějším **nárůstům** došlo ve skupinách Strojírenství a strojírenská výroba (4,4 p.b.) a Umění a užité umění, kde jde o zvýšení podílu o 1,3 p.b.

Největší meziroční **pokles** v tomto roce vykazují skupiny oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus (–1,7 p.b.), Obchod (–1,6 p.b.) a Speciální a interdisciplinární obory (–1,2 p.b.).

V **pětiletém pohledu** zaznamenala největší nárůst skupina oborů Osobní služby (5,1 p.b.), Polygrafie (4,5 p.b.) a Strojírenství (3,3 p.b.). Největší pokles pak vykazují skupiny Obchod (–8,1 p.b.) a Textilní výroba a oděvnictví (1,5 p.b.), kde došlo k ukončení výuky. Pokles ve skupině Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika je dán přesunem do skupiny Speciální a interdisciplinární obory.

Vývoj celkového počtu a podílu žáků přijatých ve všech kategoriích, do kterých vstupují žáci ze základního vzdělávání **(E+H+L0+M)**, je dobře zřetelný v grafech na obr. 13 a 14, kde je zřejmé, že se poklesy a nárůsty v různých kategoriích vyrovnávají.

Výrazně se projevují změny v počtech žáků i jejich podílech ve skupinách oborů, kde došlo ke změnám v soustavě oborů (skupiny Ekonomika a administrativa – Podnikání v oborech, odvětví a Informatické obory i Speciální a interdisciplinární technické obory, které ubraly žáky ze skupiny Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika). Nejde ale jen o přesun, v ekonomických oborech došlo k výraznému poklesu počtu žáků odpovídajícímu dřívějšímu podílu skupiny Podnikání v oborech, odvětví.

V meziročním srovnání je významný pouze **nárůst podílů** žáků připravovaných ve skupinách oborů Strojírenství (1,1 p.b.) a Umění a užité umění (0,3 p.b.), minimální nárůst lze sledovat ještě ve skupině Potravinářství (0,2 p.b.).

K **poklesu podílu** dochází zejména u skupin Ekonomika a administrativa (–0,5 p.b.), Zpracování dřeva (–0,4 p.b.), Stavebnictví, geodézie a kartografie a Obecně odborná příprava – Lycea (obě –0,3 p.b.).

Zajímavý je i dlouhodobý pohled, který ukazuje, pomineme-li skupiny Informatické obory a Speciální a interdisciplinární technické obory, významné nárůsty skupin oborů Umění, užité umění (1,2 p.b.), Pedagogika, učitelství a sociální péče (1,1 p.b.). a Potravinářství (1,0 p.b.). Největší pokles v pětiletém pohledu vykazují, pomineme-li odsun ze skupin Podnikání v oborech, odvětví a Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, skupiny Obecně odborná příprava – Lycea (–1,3 p.b.) a Obchod (–1,2 p.b.).

Všechny dlouhodobé změny se vztahují k rozdílům mezi roky 2007/08 a 2012/13. V absolutních počtech došlo v tomto období k poklesu **nově přijatých ze základní školy do odborného vzdělávání** o téměř 27,5 tisíce žáků (z 108 145 na 80 608 žáků). V **gymnaziální přípravě pak došlo ke snížení počtu** přijatých a přecházejících do 2. stupně o 3,0 tisíce žáků (z 25 845 na 22 811).

V nástavbovém vzdělávání (obr. 15) **dochází v celku k meziročnímu poklesu** téměř o 1 383 nově přijatých, zřejmě také vlivem nového pojetí maturitní zkoušky.

I při poklesu asi o 800 žáků vykazuje velký **nárůst** podílu skupina Podnikání v oborech, odvětví (1,2 p.b.). Velký podíl této skupiny (5 132 žáků, 66 % všech nově přijatých v nástavbovém studiu) je ovlivněn zejména tím, že při velké rozptýlenosti výuky učebních oborů na mnoha školách je to často jediná možnost, jak vytvořit dostatečně velkou třídu ze zájemců o nástavbové studium z různých oborů. Na druhé straně je výhodou příprava vyučených k budoucímu podnikání a zvýšení jejich vzdělanostní úrovně. Nárůst podílu v posledním roce vykazují ještě skupiny Speciální a interdisciplinární obory (0,9 p.b.) a Zemědělství a lesnictví (0,6 p.b.).

Významný **pokles** podílu přijatých je u skupin Doprava a spoje (–1,3 p.b.), Osobní služby (–1,0 p.b.) a Strojírenství (–0,9 p.b.).

Podíváme-li se na **vývoj z dlouhodobého pohledu**, je zřejmý výrazný nárůst skupiny Podnikání v oborech, odvětví (11,5 p.b. – z 54,4 % v roce 2007 na 66 % v tomto roce). Významný nárůst vykazují také skupiny Speciální a interdisciplinární obory (1,1 p.b.) a Strojírenství (0,9 p.b.). Největší pokles v tomto období vykazují skupiny Ekonomika a administrativa (–2,9 p.b.), Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (–3,7 p.b.) a dále také Zpracování dřeva (–1,8 p.b.).

Ve vyšším odborném vzdělávání (obr. 16) po několika letech kolísání mezi nárůsty a přírůsty počtu přijatých **dochází k nárůstu, a to o 242 žáků.**

Situace v podílech se mění jen mírně, výraznější **meziroční nárůst** je vykazován ve skupinách oborů Speciální a interdisciplinární obory (0,9 p.b.), Zdravotnictví a Umění, užité umění (obě o 0,5 p.b.).

K **poklesu** došlo zejména u skupin Podnikání v oborech a Právní v veřejnosprávní činnosti (v obou o 0,6 p.b.).

Největší nárůst v **dlouhodobém pohledu** je u skupin Zdravotnictví (3,7 p.b.), Pedagogika, učitelství a sociální péče (2,7 p.b.) a Speciální a interdisciplinární obory (1,1 p.b.), k největšímu poklesu došlo u skupin Ekonomika a administrativa (–4,2 p.b.), Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (1,0 p.b.) a Stavebnictví (0,8 p.b.).

Obr. 7: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H a E

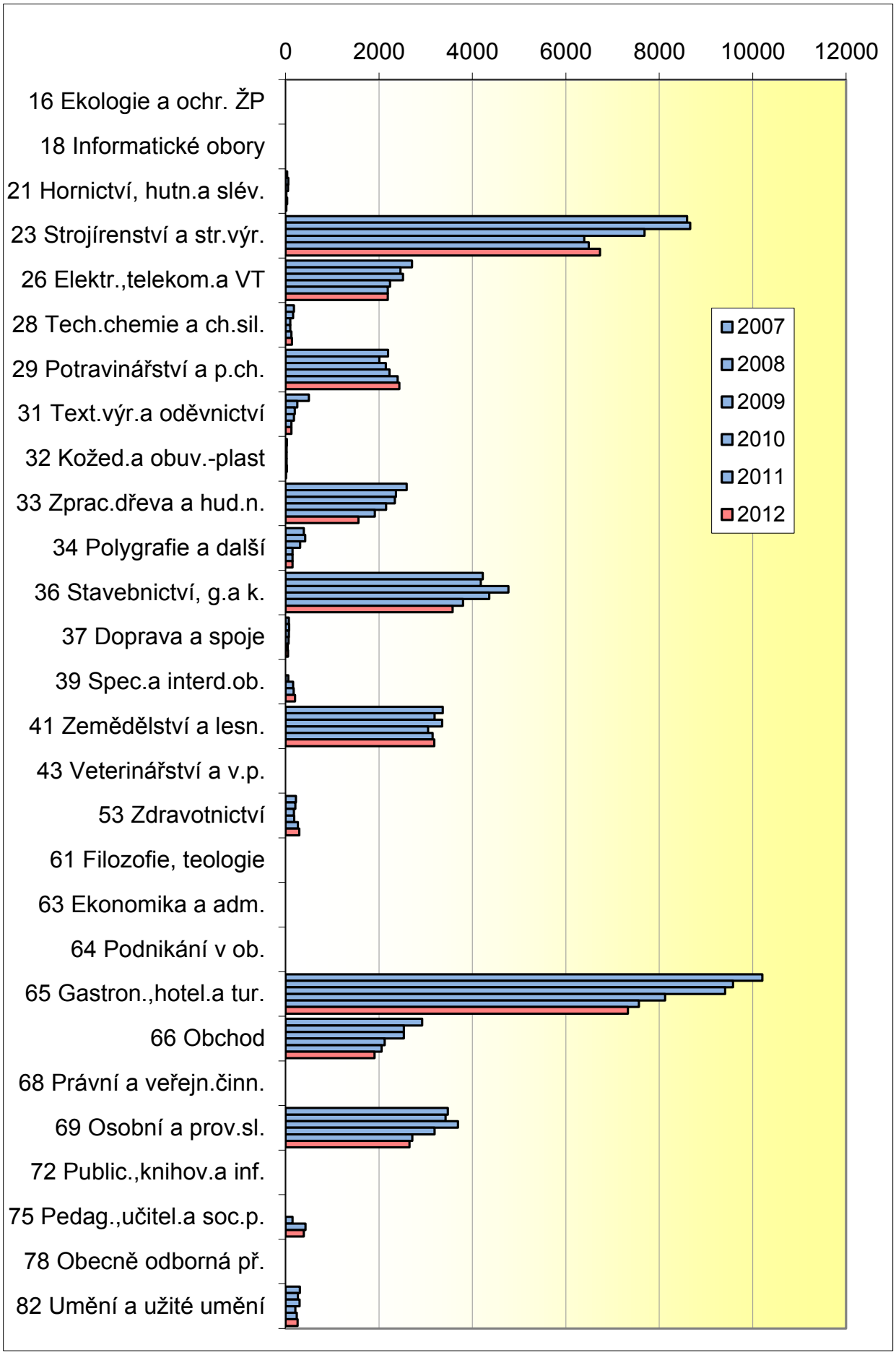

Obr. 8: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H a E

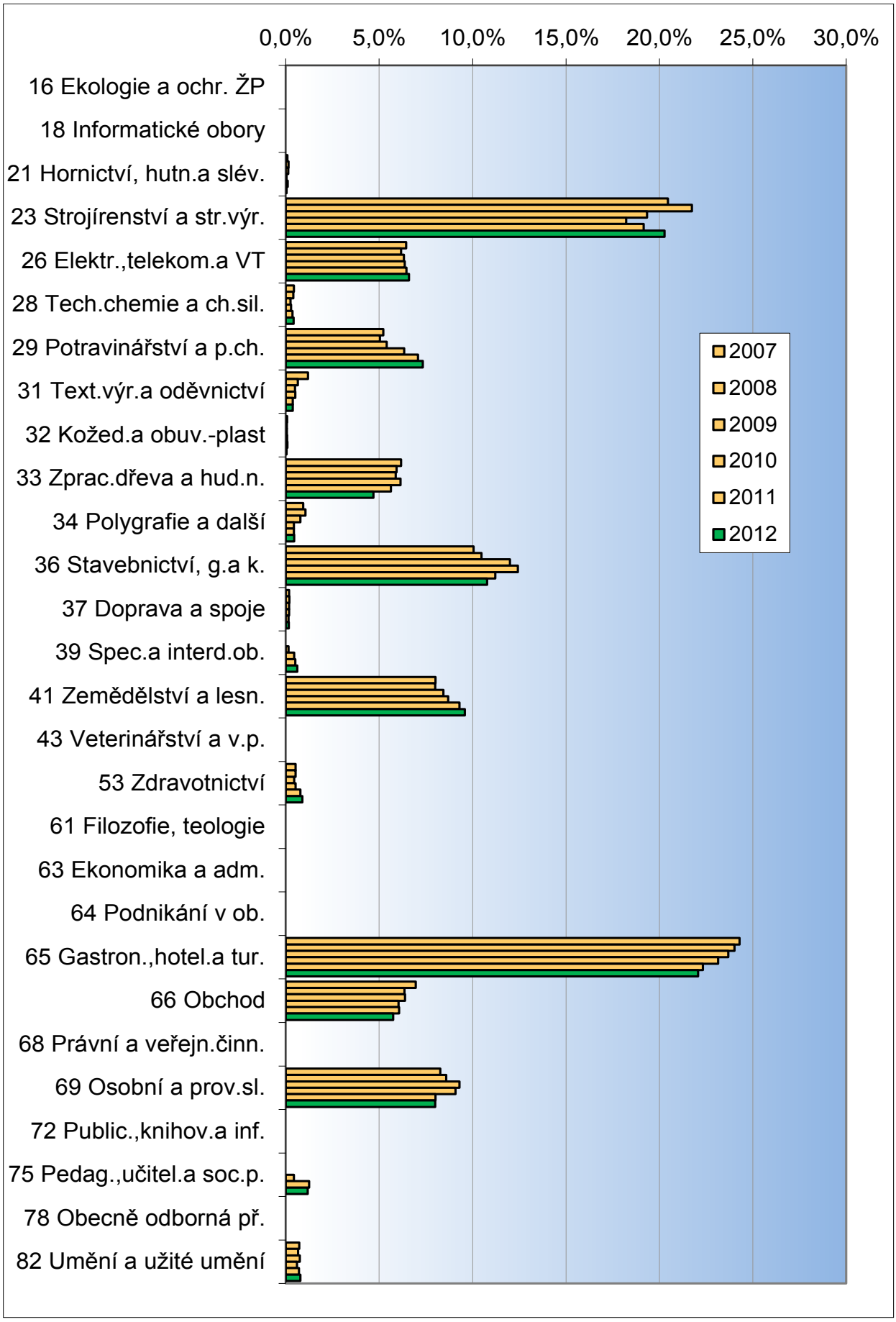

Obr. 9: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou (odborné) – M

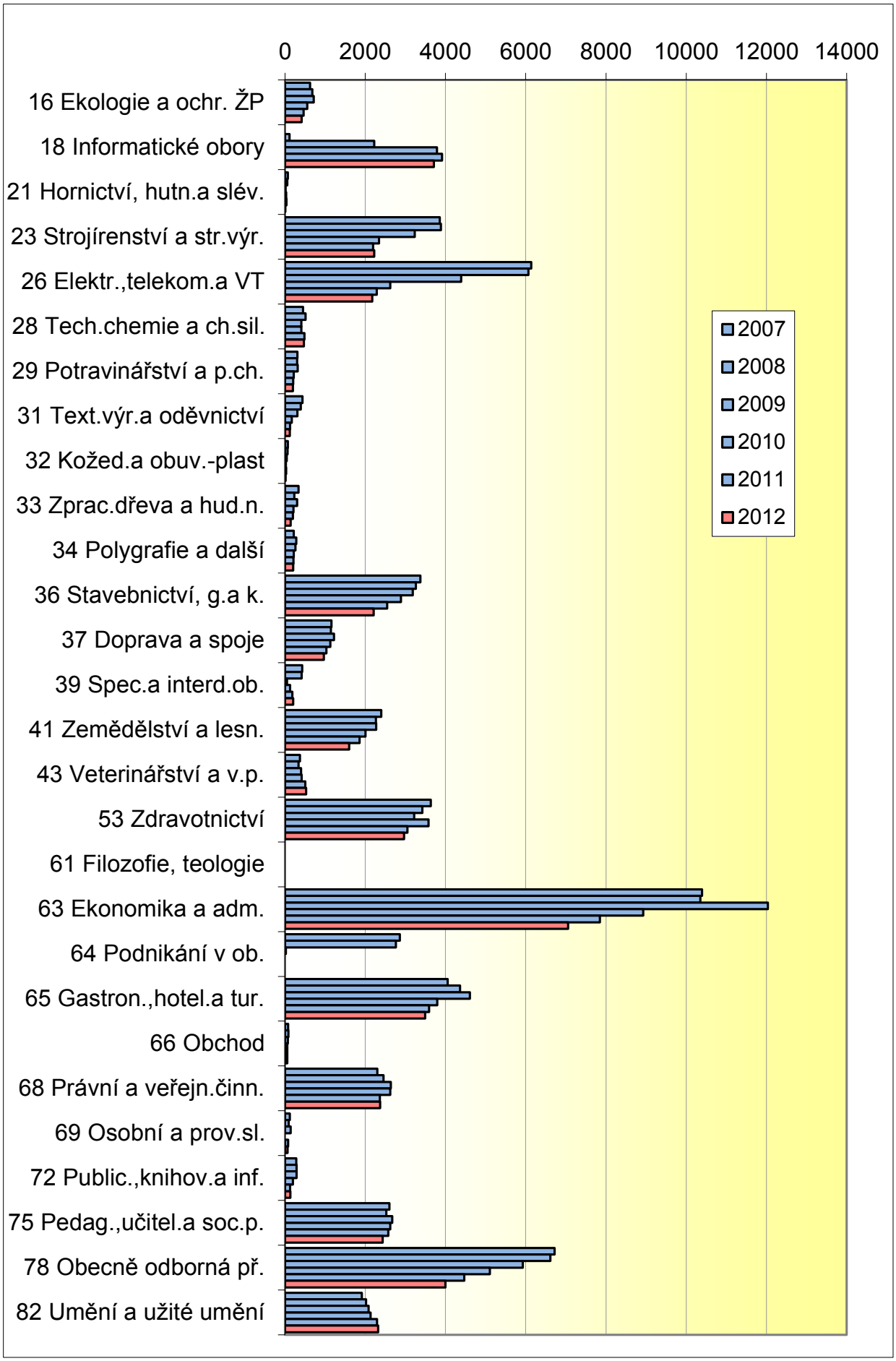

Obr. 10: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou (odborné) – M

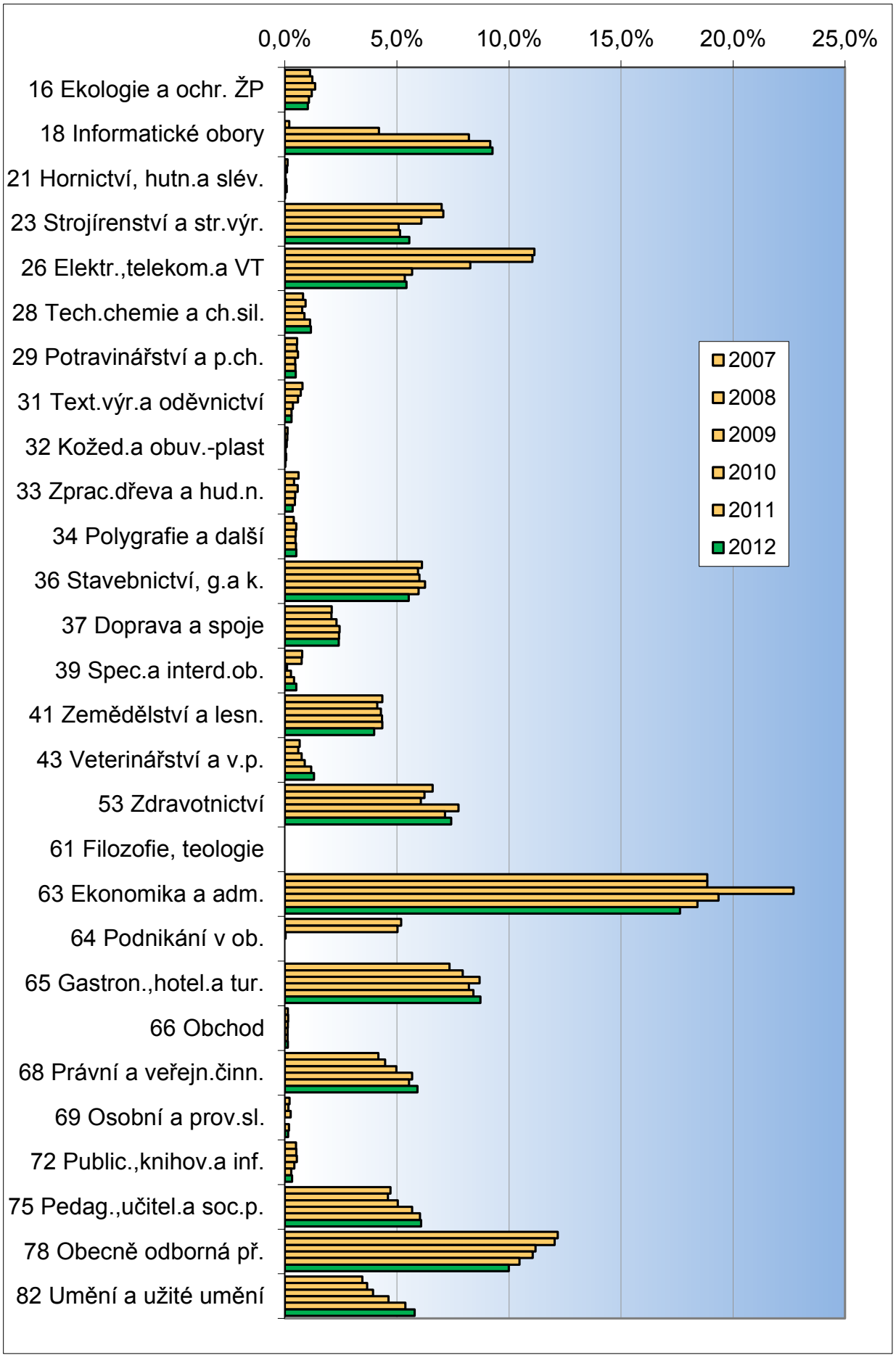

Obr. 11: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

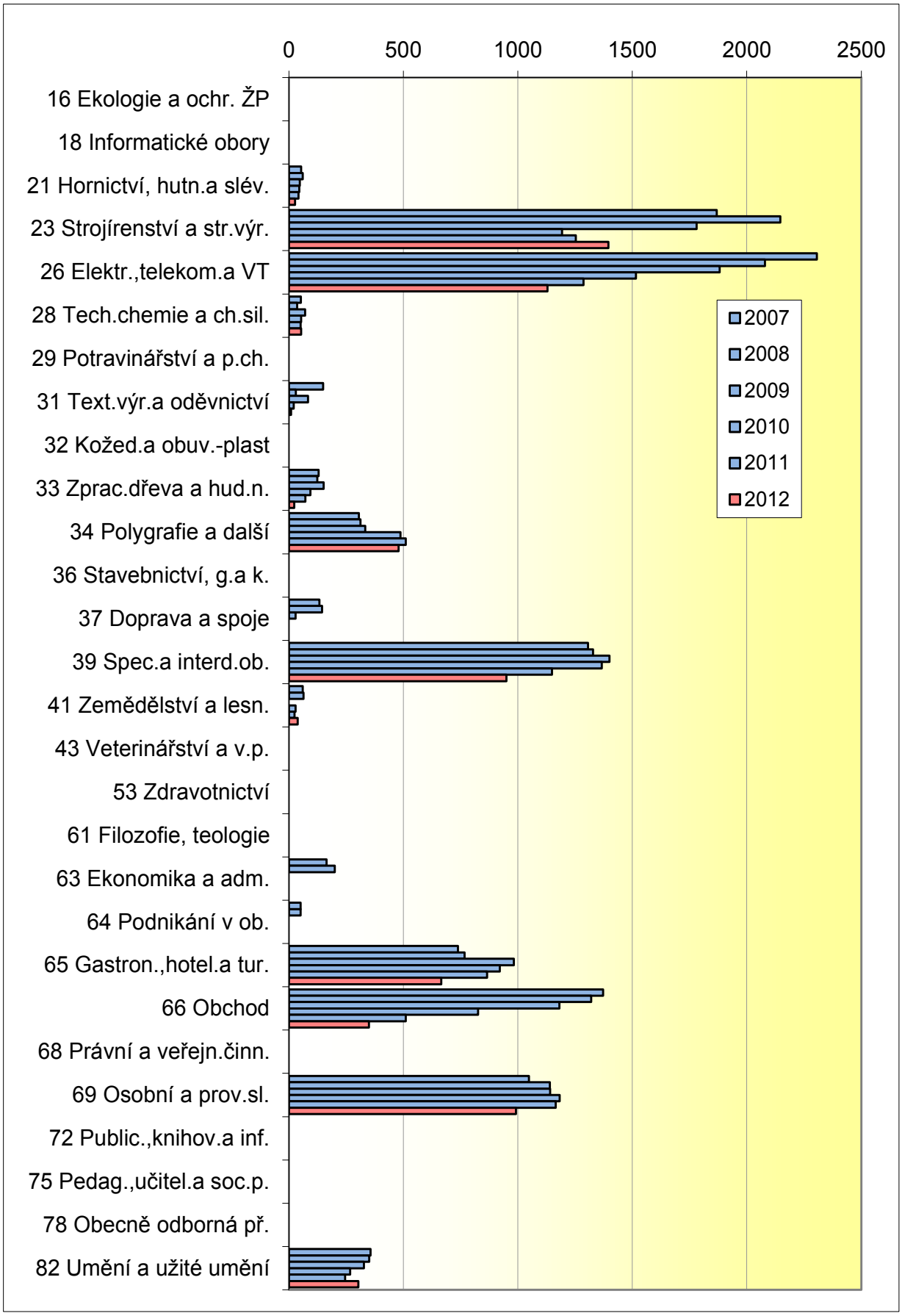

Obr. 12: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

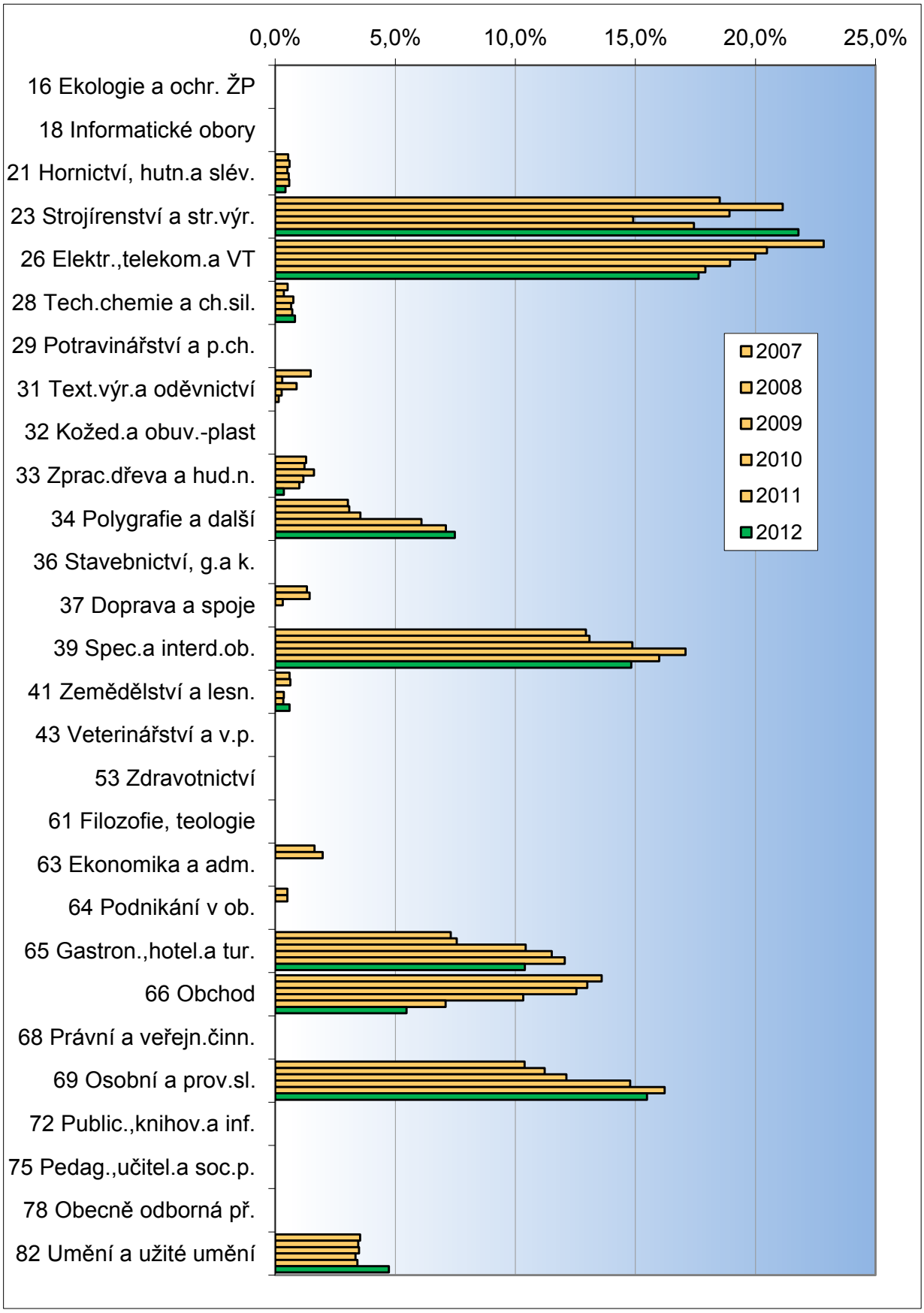

Obr. 13: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

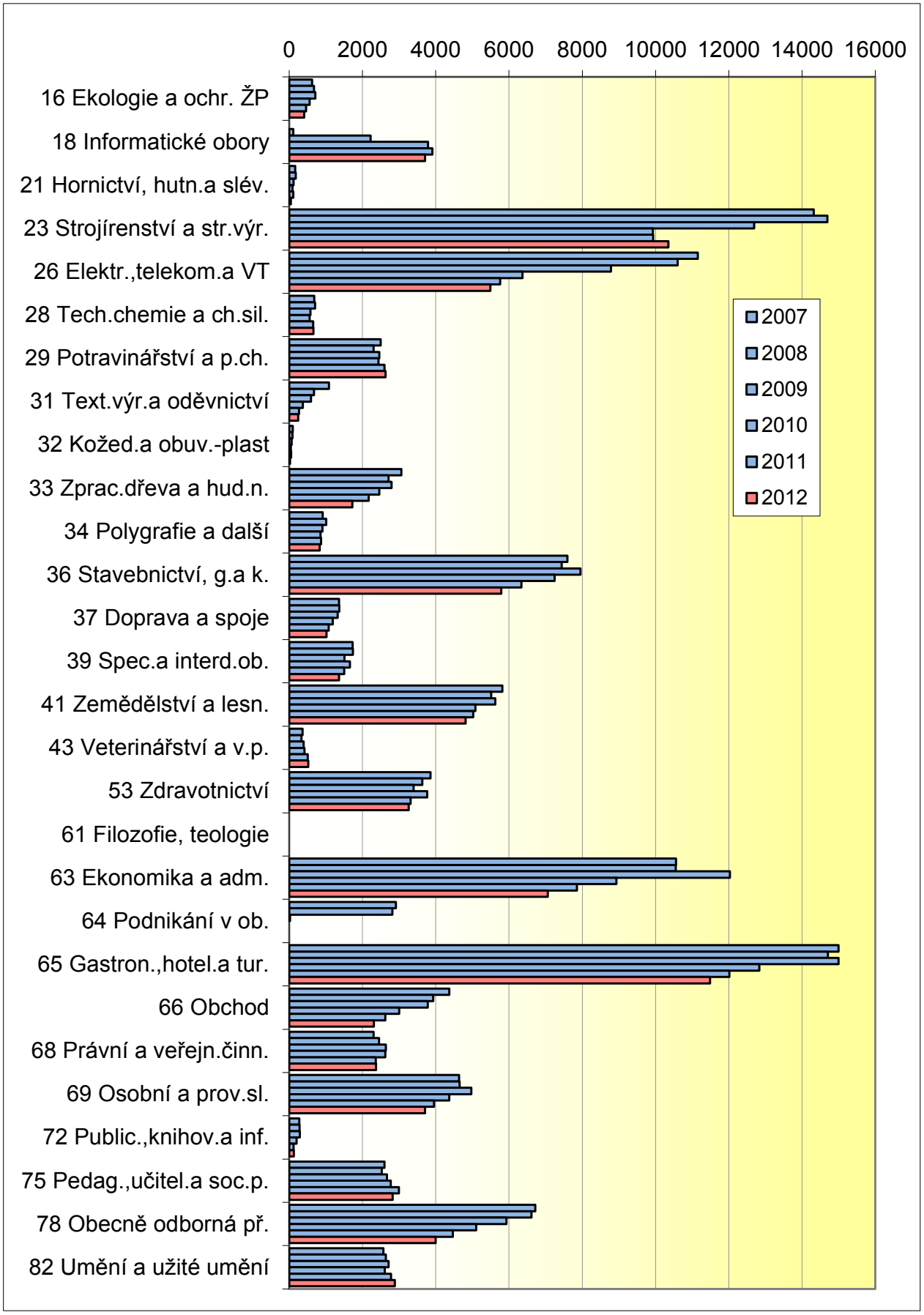

Obr. 14: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

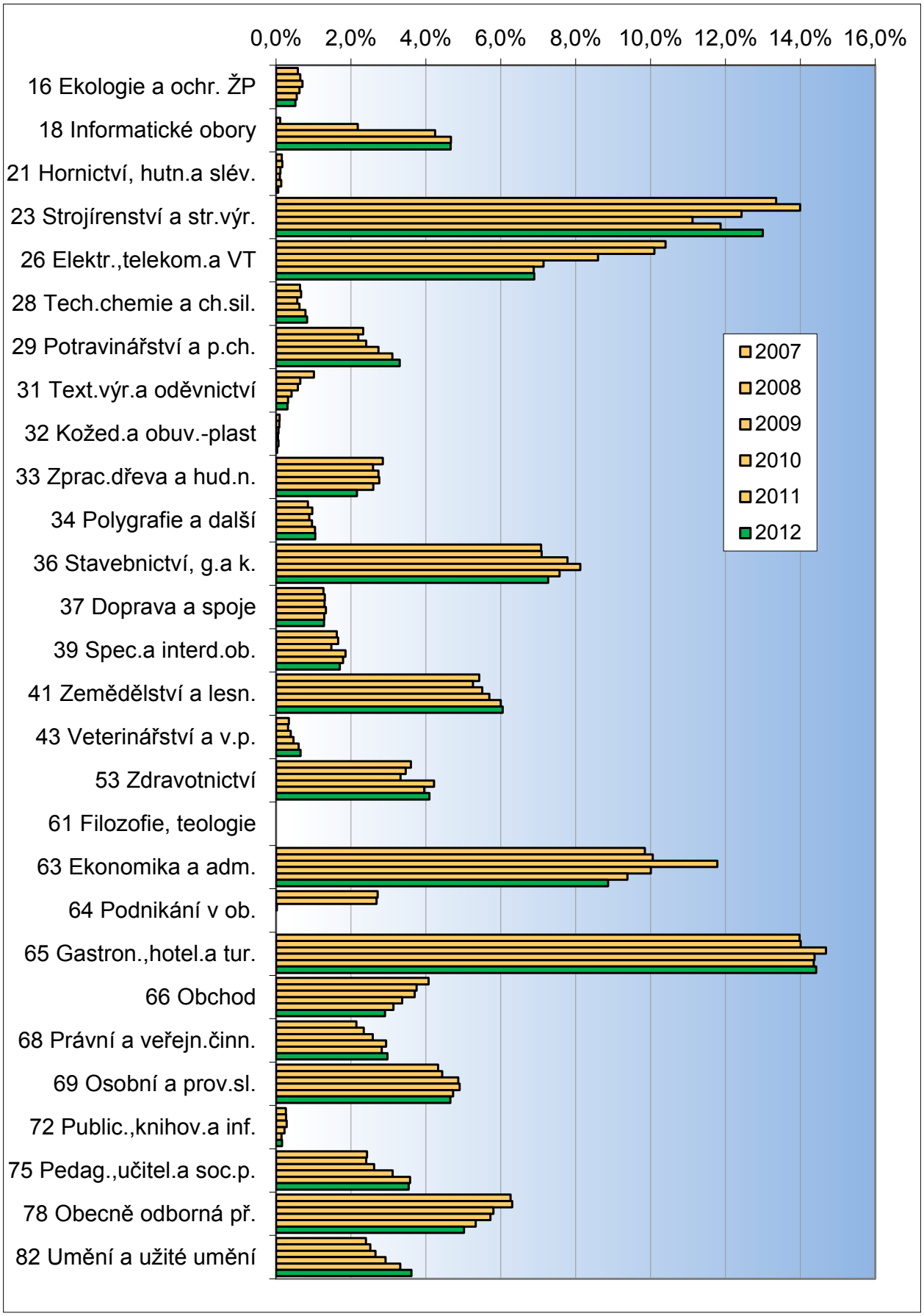

Obr. 15: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

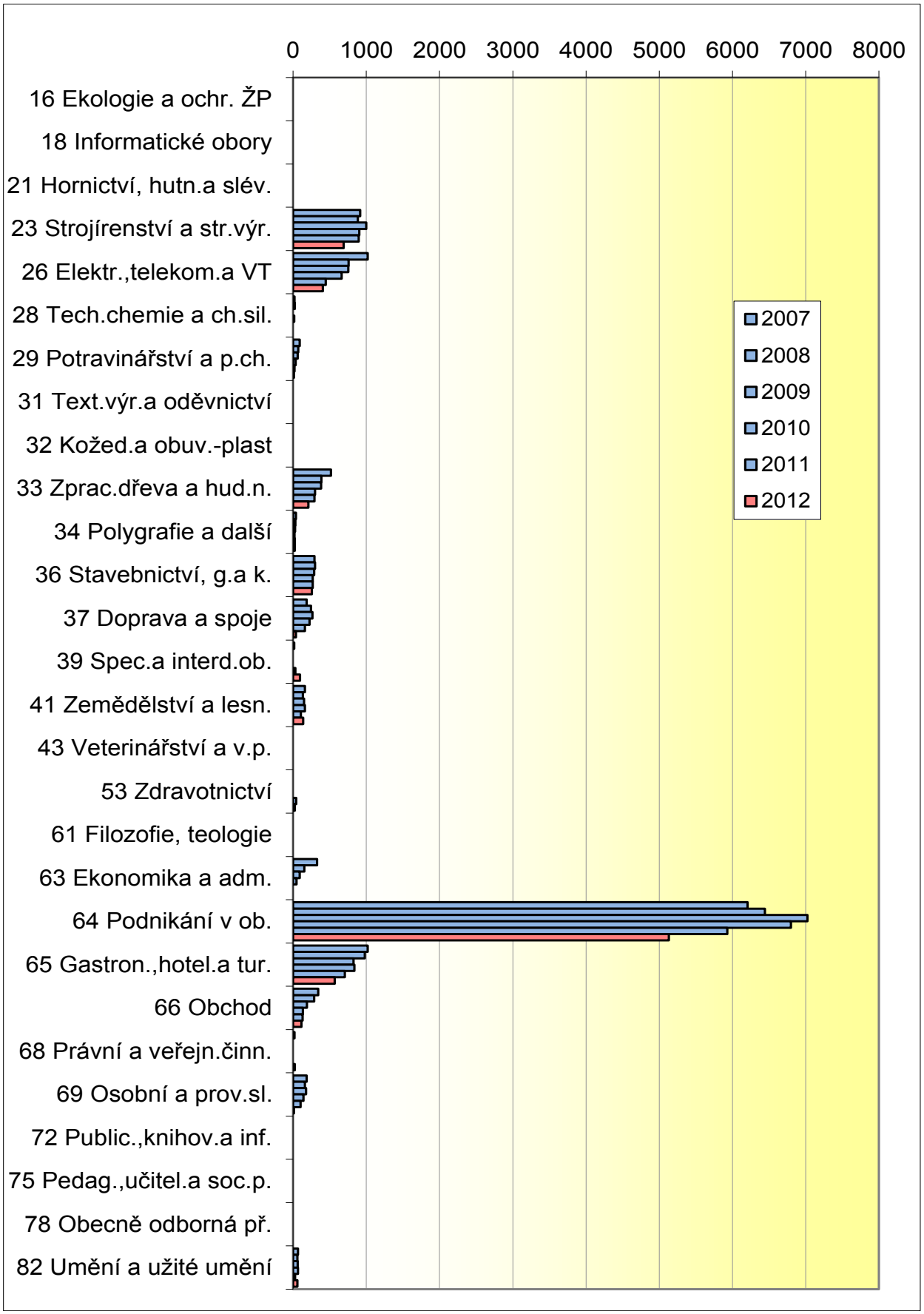

Obr. 16: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

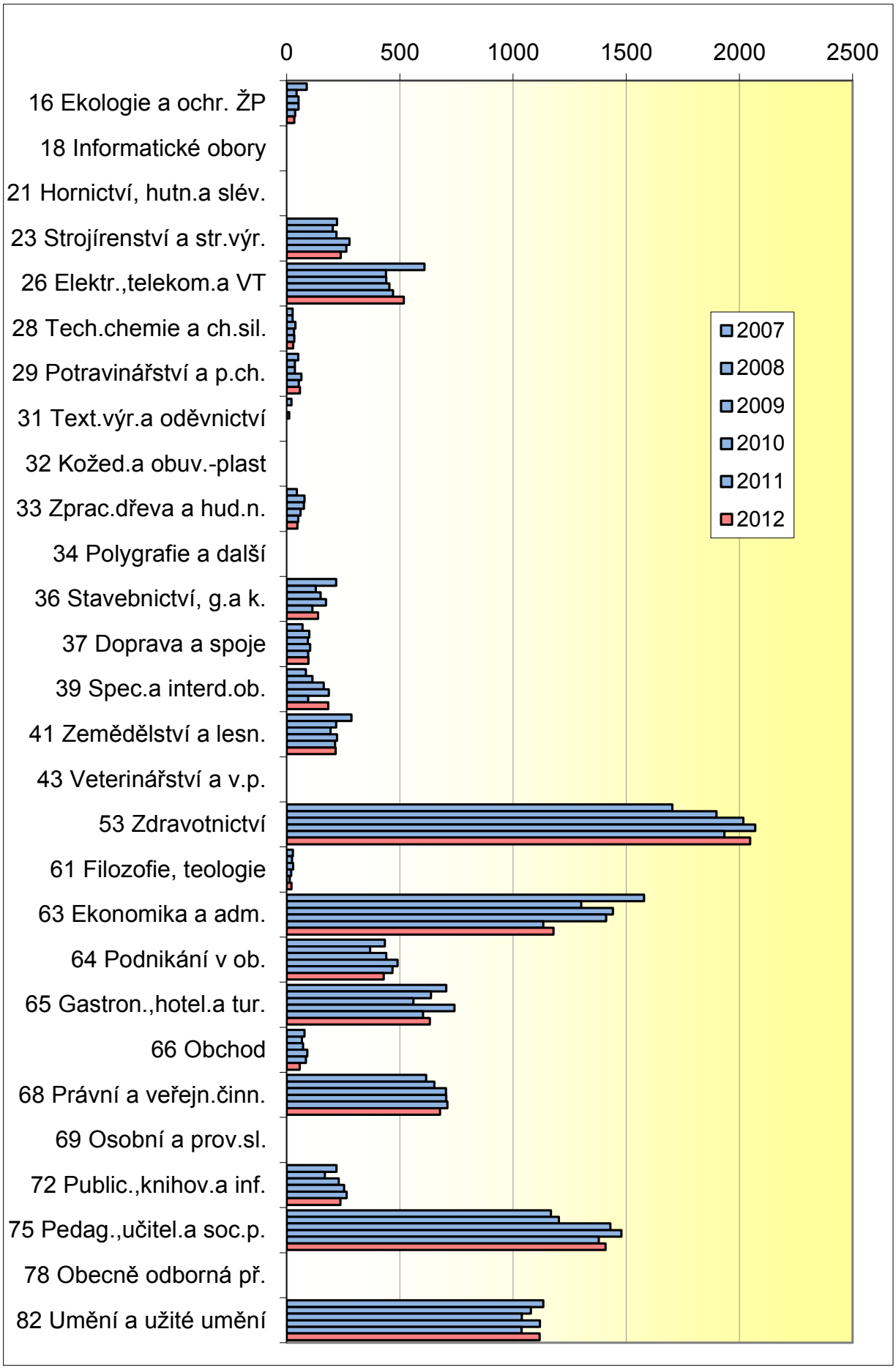

Tab. 10: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium **Střední vzdělávání s výučním listem - E + H**

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	37	0,1%	61	0,2%	55	0,1%	16	0,0%	36	0,1%	14	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	8593	20,5%	8663	21,7%	7683	19,3%	6393	18,2%	6490	19,2%	6733	20,3%
26 Elektr.,telekom.a VT	2707	6,4%	2459	6,2%	2513	6,3%	2235	6,4%	2188	6,5%	2187	6,6%
28 Tech.chemie a ch.sil.	180	0,4%	159	0,4%	98	0,2%	99	0,3%	122	0,4%	138	0,4%
29 Potravinářství a p.ch.	2194	5,2%	2006	5,0%	2145	5,4%	2226	6,3%	2399	7,1%	2436	7,3%
31 Text.výr.a oděvnictví	499	1,2%	254	0,6%	198	0,5%	181	0,5%	127	0,4%	123	0,4%
32 Kožed.a obuv.-plast	31	0,1%	25	0,1%	22	0,1%	25	0,1%	28	0,1%	12	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	2592	6,2%	2363	5,9%	2340	5,9%	2154	6,1%	1908	5,6%	1560	4,7%
34 Polygrafie a další	391	0,9%	420	1,1%	312	0,8%	152	0,4%	149	0,4%	150	0,5%
36 Stavebnictví, g.a k.	4220	10,0%	4177	10,5%	4768	12,0%	4360	12,4%	3798	11,2%	3577	10,8%
37 Doprava a spoje	72	0,2%	75	0,2%	70	0,2%	62	0,2%	48	0,1%	55	0,2%
39 Spec.a interd.ob.	0	0,0%	0	0,0%	58	0,1%	160	0,5%	172	0,5%	202	0,6%
41 Zemědělství a lesn.	3365	8,0%	3189	8,0%	3353	8,4%	3049	8,7%	3147	9,3%	3184	9,6%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	222	0,5%	209	0,5%	177	0,4%	186	0,5%	265	0,8%	293	0,9%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	10207	24,3%	9576	24,0%	9411	23,7%	8123	23,1%	7565	22,3%	7328	22,1%
66 Obchod	2922	7,0%	2531	6,4%	2533	6,4%	2119	6,0%	2057	6,1%	1907	5,7%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	3475	8,3%	3425	8,6%	3693	9,3%	3190	9,1%	2713	8,0%	2655	8,0%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	151	0,4%	425	1,3%	388	1,2%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	303	0,7%	266	0,7%	300	0,8%	209	0,6%	239	0,7%	260	0,8%
Celkový součet	42010	100,0%	39858	100,0%	39729	100,0%	35090	100,0%	33876	100,0%	33202	100,0%

Denní studium **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) - M**

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	623	1,1%	676	1,2%	715	1,3%	554	1,2%	459	1,1%	410	1,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	111	0,2%	2225	4,2%	3789	8,2%	3911	9,2%	3709	9,3%
21 Hornictví, hutn.a slév.	70	0,1%	54	0,1%	12	0,0%	27	0,1%	34	0,1%	2	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	3859	7,0%	3882	7,1%	3232	6,1%	2342	5,1%	2194	5,1%	2221	5,5%
26 Elektr.,telekom.a VT	6140	11,1%	6068	11,0%	4388	8,3%	2621	5,7%	2285	5,4%	2172	5,4%
28 Tech.chemie a ch.sil.	450	0,8%	508	0,9%	407	0,8%	403	0,9%	480	1,1%	467	1,2%
29 Potravinářství a p.ch.	304	0,6%	297	0,5%	311	0,6%	212	0,5%	201	0,5%	195	0,5%
31 Text.výr.a oděvnictví	434	0,8%	393	0,7%	309	0,6%	167	0,4%	127	0,3%	120	0,3%
32 Kožed.a obuv.-plast	68	0,1%	63	0,1%	42	0,1%	18	0,0%	25	0,1%	10	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	336	0,6%	226	0,4%	301	0,6%	211	0,5%	193	0,5%	137	0,3%
34 Polygrafie a další	216	0,4%	278	0,5%	259	0,5%	217	0,5%	211	0,5%	204	0,5%
36 Stavebnictví, g.a k.	3374	6,1%	3262	5,9%	3184	6,0%	2889	6,3%	2543	6,0%	2211	5,5%
37 Doprava a spoje	1153	2,1%	1144	2,1%	1222	2,3%	1127	2,4%	1031	2,4%	964	2,4%
39 Spec.a interd.ob.	428	0,8%	410	0,7%	50	0,1%	127	0,3%	177	0,4%	204	0,5%
41 Zemědělství a lesn.	2397	4,3%	2262	4,1%	2272	4,3%	2002	4,3%	1854	4,3%	1595	4,0%
43 Veterinářství a v.p.	367	0,7%	332	0,6%	396	0,7%	412	0,9%	501	1,2%	522	1,3%
53 Zdravotnictví	3635	6,6%	3421	6,2%	3217	6,1%	3578	7,8%	3047	7,1%	2968	7,4%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	10396	18,8%	10354	18,8%	12035	22,7%	8932	19,4%	7852	18,4%	7059	17,6%
64 Podnikání v ob.	2859	5,2%	2762	5,0%	19	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	4052	7,3%	4362	7,9%	4606	8,7%	3791	8,2%	3587	8,4%	3493	8,7%
66 Obchod	75	0,1%	83	0,2%	68	0,1%	57	0,1%	53	0,1%	56	0,1%
68 Právní a veřejn.činn.	2301	4,2%	2455	4,5%	2638	5,0%	2622	5,7%	2364	5,5%	2368	5,9%
69 Osobní a prov.sl.	114	0,2%	87	0,2%	136	0,3%	0	0,0%	76	0,2%	58	0,1%
72 Public.,knihov.a inf.	276	0,5%	283	0,5%	286	0,5%	197	0,4%	121	0,3%	128	0,3%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2602	4,7%	2526	4,6%	2670	5,0%	2623	5,7%	2570	6,0%	2434	6,1%
78 Obecně odborná př.	6719	12,2%	6616	12,0%	5929	11,2%	5105	11,1%	4464	10,5%	3998	10,0%
82 Umění a užité umění	1910	3,5%	2020	3,7%	2085	3,9%	2133	4,6%	2291	5,4%	2317	5,8%
Celkový součet	55158	100,0%	54935	100,0%	53014	100,0%	46156	100,0%	42651	100,0%	40022	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Tab. 11: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem - L0**

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	54	0,5%	60	0,6%	48	0,5%	45	0,6%	42	0,6%	27	0,4%
23 Strojírenství a str.výr.	1869	18,5%	2146	21,1%	1781	18,9%	1193	14,9%	1253	17,4%	1396	21,8%
26 Elektr.,telekom.a VT	2306	22,8%	2079	20,5%	1882	20,0%	1516	18,9%	1287	17,9%	1129	17,6%
28 Tech.chemie a ch.sil.	52	0,5%	36	0,4%	71	0,8%	53	0,7%	51	0,7%	53	0,8%
29 Potravinářství a p.ch.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
31 Text.výr.a oděvnictví	149	1,5%	30	0,3%	84	0,9%	21	0,3%	10	0,1%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	130	1,3%	124	1,2%	152	1,6%	94	1,2%	72	1,0%	23	0,4%
34 Polygrafie a další	306	3,0%	313	3,1%	334	3,5%	487	6,1%	511	7,1%	479	7,5%
36 Stavebnictví, g.a k.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
37 Doprava a spoje	133	1,3%	145	1,4%	29	0,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
39 Spec.a interd.ob.	1306	12,9%	1329	13,1%	1400	14,9%	1367	17,1%	1149	16,0%	950	14,8%
41 Zemědělství a lesn.	60	0,6%	64	0,6%	0	0,0%	29	0,4%	24	0,3%	38	0,6%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	165	1,6%	200	2,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	51	0,5%	51	0,5%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	738	7,3%	767	7,6%	982	10,4%	921	11,5%	866	12,1%	666	10,4%
66 Obchod	1372	13,6%	1320	13,0%	1181	12,5%	826	10,3%	510	7,1%	350	5,5%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	1048	10,4%	1140	11,2%	1141	12,1%	1183	14,8%	1165	16,2%	992	15,5%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	357	3,5%	351	3,5%	328	3,5%	267	3,3%	246	3,4%	303	4,7%
Celkový součet	10096	100,0%	10155	100,0%	9413	100,0%	8002	100,0%	7186	100,0%	6406	100,0%

Denní studium **Střední vzdělávání s vyučním listem a maturitní zkouškou pro absolv. zákl. školy (E+H+M+L0)**

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	623	0,6%	676	0,6%	715	0,7%	554	0,6%	459	0,5%	410	0,5%
18 Informatické obory	0	0,0%	111	0,1%	2225	2,2%	3789	4,2%	3911	4,7%	3709	4,7%
21 Hornictví, hutn.a slév.	161	0,2%	175	0,2%	115	0,1%	88	0,1%	112	0,1%	43	0,1%
23 Strojírenství a str.výr.	14321	13,4%	14691	14,0%	12696	12,4%	9928	11,1%	9937	11,9%	10350	13,0%
26 Elektr.,telekom.a VT	11153	10,4%	10606	10,1%	8783	8,6%	6372	7,1%	5760	6,9%	5488	6,9%
28 Tech.chemie a ch.sil.	682	0,6%	703	0,7%	576	0,6%	555	0,6%	653	0,8%	658	0,8%
29 Potravinářství a p.ch.	2498	2,3%	2303	2,2%	2456	2,4%	2438	2,7%	2600	3,1%	2631	3,3%
31 Text.výr.a oděvnictví	1082	1,0%	677	0,6%	591	0,6%	369	0,4%	264	0,3%	243	0,3%
32 Kožed.a obuv.-plast	99	0,1%	88	0,1%	64	0,1%	43	0,0%	53	0,1%	22	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	3058	2,9%	2713	2,6%	2793	2,7%	2459	2,8%	2173	2,6%	1720	2,2%
34 Polygrafie a další	913	0,9%	1011	1,0%	905	0,9%	856	1,0%	871	1,0%	833	1,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	7594	7,1%	7439	7,1%	7952	7,8%	7249	8,1%	6341	7,6%	5788	7,3%
37 Doprava a spoje	1358	1,3%	1364	1,3%	1321	1,3%	1189	1,3%	1079	1,3%	1019	1,3%
39 Spec.a interd.ob.	1734	1,6%	1739	1,7%	1508	1,5%	1654	1,9%	1498	1,8%	1356	1,7%
41 Zemědělství a lesn.	5822	5,4%	5515	5,3%	5625	5,5%	5080	5,7%	5025	6,0%	4817	6,0%
43 Veterinářství a v.p.	367	0,3%	332	0,3%	396	0,4%	412	0,5%	501	0,6%	522	0,7%
53 Zdravotnictví	3857	3,6%	3630	3,5%	3394	3,3%	3764	4,2%	3312	4,0%	3261	4,1%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	10561	9,8%	10554	10,1%	12035	11,8%	8932	10,0%	7852	9,4%	7059	8,9%
64 Podnikání v ob.	2910	2,7%	2813	2,7%	19	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	14997	14,0%	14705	14,0%	14999	14,7%	12835	14,4%	12018	14,4%	11487	14,4%
66 Obchod	4369	4,1%	3934	3,7%	3782	3,7%	3002	3,4%	2620	3,1%	2313	2,9%
68 Právní a veřejn.činn.	2301	2,1%	2455	2,3%	2638	2,6%	2622	2,9%	2364	2,8%	2368	3,0%
69 Osobní a prov.sl.	4637	4,3%	4652	4,4%	4970	4,9%	4373	4,9%	3954	4,7%	3705	4,7%
72 Public.,knihov.a inf.	276	0,3%	283	0,3%	286	0,3%	197	0,2%	121	0,1%	128	0,2%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2602	2,4%	2526	2,4%	2670	2,6%	2774	3,1%	2995	3,6%	2822	3,5%
78 Obecně odborná př.	6719	6,3%	6616	6,3%	5929	5,8%	5105	5,7%	4464	5,3%	3998	5,0%
82 Umění a užité umění	2570	2,4%	2637	2,5%	2713	2,7%	2609	2,9%	2776	3,3%	2880	3,6%
Celkový součet	107264	100,0%	104948	100,0%	102156	100,0%	89248	100,0%	83713	100,0%	79630	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání a žáci nástavbového studia

Tab. 12: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou - nástavbové studium - L5**

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	916	8,0%	883	8,1%	1000	8,9%	904	8,5%	896	9,8%	692	8,9%
26 Elektr.,telekom.a VT	1018	8,9%	758	6,9%	753	6,7%	664	6,3%	446	4,9%	407	5,2%
28 Tech.chemie a ch.sil.	18	0,2%	22	0,2%	0	0,0%	13	0,1%	0	0,0%	0	0,0%
29 Potravinářství a p.ch.	89	0,8%	69	0,6%	63	0,6%	33	0,3%	18	0,2%	12	0,2%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	516	4,5%	386	3,5%	382	3,4%	300	2,8%	290	3,2%	210	2,7%
34 Polygrafie a další	40	0,4%	30	0,3%	28	0,2%	18	0,2%	21	0,2%	21	0,3%
36 Stavebnictví, g.a k.	292	2,6%	300	2,8%	286	2,5%	269	2,5%	267	2,9%	254	3,3%
37 Doprava a spoje	184	1,6%	245	2,2%	262	2,3%	226	2,1%	162	1,8%	37	0,5%
39 Spec.a interd.ob.	14	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	32	0,3%	94	1,2%
41 Zemědělství a lesn.	159	1,4%	133	1,2%	147	1,3%	161	1,5%	106	1,2%	138	1,8%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	42	0,5%	21	0,3%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	327	2,9%	152	1,4%	88	0,8%	47	0,4%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	6205	54,4%	6443	59,1%	7024	62,2%	6799	64,1%	5930	64,6%	5132	65,9%
65 Gastron.,hotel.a tur.	1018	8,9%	977	9,0%	826	7,3%	837	7,9%	706	7,7%	567	7,3%
66 Obchod	343	3,0%	289	2,6%	187	1,7%	133	1,3%	130	1,4%	114	1,5%
68 Právní a veřejn.činn.	18	0,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	24	0,3%
69 Osobní a prov.sl.	184	1,6%	162	1,5%	178	1,6%	140	1,3%	102	1,1%	9	0,1%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	65	0,6%	59	0,5%	63	0,6%	65	0,6%	26	0,3%	59	0,8%
Celkový součet	11406	100,0%	10908	100,0%	11287	100,0%	10609	100,0%	9174	100,0%	7791	100,0%

Denní studium **Vyšší odborné vzdělávání - N**

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	88	0,9%	44	0,5%	52	0,6%	52	0,5%	37	0,4%	33	0,4%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	222	2,4%	204	2,3%	220	2,3%	277	2,8%	263	2,9%	239	2,6%
26 Elektr.,telekom.a VT	608	6,5%	438	5,0%	440	4,7%	454	4,5%	470	5,2%	517	5,5%
28 Tech.chemie a ch.sil.	26	0,3%	26	0,3%	38	0,4%	32	0,3%	33	0,4%	29	0,3%
29 Potravinářství a p.ch.	51	0,5%	36	0,4%	36	0,4%	65	0,6%	53	0,6%	59	0,6%
31 Text.výr.a oděvnictví	21	0,2%	0	0,0%	11	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	45	0,5%	79	0,9%	76	0,8%	61	0,6%	51	0,6%	47	0,5%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	218	2,3%	129	1,5%	150	1,6%	174	1,7%	114	1,3%	138	1,5%
37 Doprava a spoje	70	0,7%	100	1,1%	93	1,0%	103	1,0%	95	1,0%	96	1,0%
39 Spec.a interd.ob.	85	0,9%	113	1,3%	164	1,7%	186	1,9%	95	1,0%	183	2,0%
41 Zemědělství a lesn.	286	3,0%	219	2,5%	194	2,1%	222	2,2%	213	2,4%	216	2,3%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	1704	18,2%	1898	21,6%	2017	21,4%	2070	20,7%	1934	21,4%	2047	21,9%
61 Filozofie, teologie	27	0,3%	23	0,3%	28	0,3%	20	0,2%	14	0,2%	21	0,2%
63 Ekonomika a adm.	1578	16,8%	1301	14,8%	1441	15,3%	1411	14,1%	1133	12,5%	1178	12,6%
64 Podnikání v ob.	434	4,6%	368	4,2%	440	4,7%	490	4,9%	467	5,2%	429	4,6%
65 Gastron.,hotel.a tur.	705	7,5%	637	7,3%	560	5,9%	741	7,4%	602	6,7%	632	6,8%
66 Obchod	79	0,8%	67	0,8%	72	0,8%	91	0,9%	85	0,9%	57	0,6%
68 Právní a veřejn.činn.	616	6,6%	652	7,4%	704	7,5%	705	7,0%	710	7,8%	677	7,2%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
72 Public.,knihov.a inf.	220	2,3%	168	1,9%	230	2,4%	254	2,5%	265	2,9%	237	2,5%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	1167	12,4%	1202	13,7%	1430	15,2%	1478	14,8%	1378	15,2%	1409	15,1%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	1134	12,1%	1078	12,3%	1039	11,0%	1119	11,2%	1037	11,5%	1117	11,9%
Celkový součet	9384	100,0%	8782	100,0%	9435	100,0%	10005	100,0%	9049	100,0%	9361	100,0%

Ve vyšším odborném vzdělávání jsou zahrnuti i žáci vyššího odborného vzdělávání v konzervatoři

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

5. Postavení mladých na trhu práce v ČR a EU

Ekonomická krize silně zasáhla nejen do hospodářství evropských států, včetně České republiky, ale dotkla se i života mnoha obyvatel a v neposlední řadě ovlivnila postavení mladých lidí na trhu práce. Zatímco Evropa, včetně České republiky, se potýká s recesí a snaží se adaptovat na novou situaci, mění se díky globalizované ekonomice rozložení tržních sil. Pro obnovení konkurenceschopnosti ekonomik členských států i EU jakožto celku je nutné si vzít z krize ponaučení, přehodnotit dosavadní přístupy a přizpůsobit se novým podmínkám a výzvám. Nastartování ekonomického růstu nenastane automaticky a lze očekávat, že snižování míry nezaměstnanosti bude velmi pozvolné.

S krizí souvisejí i výzvy pro oblast vzdělávání. Trh práce bude po mladých lidech požadovat nejen kvalitní odborné znalosti a praktické dovednosti, ale také sociální dovednosti a další tzv. měkké kompetence, které zajistí širokou využitelnost takové pracovní síly, její adaptabilitu a flexibilitu. V rámci zachování konkurenceschopnosti Evropské unie na globalizovaných trzích vzrůstá i tlak na zvyšování kvalifikace, celoživotní učení a z hlediska jednotlivce i dosažení co nejvyšší úrovně počátečního vzdělávání.

5.1 Populace mladých lidí z hlediska vzdělanosti

Vzdělanostní úroveň mladé generace ve většině evropských států rok od roku mírně roste. Zatímco v roce 2006 bylo v průměru EU 27 v populaci 20–24letých necelých 78 % s přinejmenším středoškolským vzděláním (v populaci 25–64letých necelých 70 %), v roce 2011 to bylo již 79,5 % (v populaci 25–64letých necelých 73,4 %), odhad pro rok 2012 je 80,0 %. Existují ale výjimky, kdy byl v roce 2011 podíl vzdělaných v populaci 20–34letých o několik procentních bodů nižší oproti roku 2006, a to nejvýrazněji v Dánsku (o 7,4 procentního bodu), které se i tak v rámci evropského srovnání umisťuje pod průměrem. Další země, kde nastal velice mírný pokles, patří spíše mezi nadprůměrné (s vysokým podílem alespoň středoškolsky vzdělaných mladých lidí). Patří sem Polsko, Belgie, Litva, Rakousko a s velice mírným poklesem i Česká republika (očekávaná hodnota pro rok 2012 je totiž o 0,7 procentního bodu nižší než za rok 2011). U těchto států však lze hovořit spíše o udržování vysokého nebo nadprůměrného podílu než o poklesu. Nicméně je nutné věnovat pozornost předčasným odchodům ze vzdělávání, které se v těchto zemích mohou v budoucnu zvýšit.

V porovnání s průměrem za populaci 25–64letých je podíl osob s alespoň středoškolským vzděláním v populaci 20–24letých zpravidla vyšší o několik procentních bodů. Až na výjimky platí, že státy s vyšším podílem vzdělaných osob v populaci nad 25 let vykazují v celoevropském srovnání zároveň i nadprůměrně vysoké podíly alespoň středoškolsky vzdělaných mladých lidí. Jen několik států se umístilo hůře v celoevropském porovnání mladé generace oproti porovnání v rámci generace nad 25 let, a to Norsko, Německo a Velká Británie, které si při evropském porovnání mladé generace pohoršily a dostaly se mezi státy s podprůměrnou hodnotou, zatímco při porovnání generace nad 25 let byly blízko průměru nebo lehce nadprůměrné. Je to důsledkem nejen předčasných odchodů ze vzdělávání, ale také toho, že v některých státech roste vzdělanostní úroveň mladších generací rychleji než v jiných a statistické rozdělení vůči průměru se přesouvá.

Následující obrázek ukazuje vzdělanostní úroveň mladé generace v jednotlivých evropských státech. Jednotlivé státy jsou barevně rozlišeny podle velikosti podílu osob s alespoň středoškolským vzděláním (vyučení, maturita nebo terciární vzdělání vysokoškolské nebo vyšší odborné) v populaci mladých ve věku 20–24 let. Dolní hranice 20 let byla zvolena záměrně, aby byla znázorněna pouze část populace těch mladých lidí, u nichž lze předpokládat, že již měli dostatek času středoškolské studium dokončit. Nejčerstvější dostupné údaje jsou za rok 2011.

Nejtmavší barvou jsou vyznačeny státy s nejvyšším podílem kvalifikovaných mezi mladými lidmi (nad 90 %), a to Chorvatsko, Slovensko, Česká republika, Slovinsko a Polsko. Naopak nejnižší podíly alespoň středoškolsky vzdělaných v populaci 20–24letých nalezneme v Turecku, na Islandu, Maltě (méně než 60 %), ve Španělsku, Portugalsku (méně než 65 %), Dánsku a Norsku. Podle prozatímních odhadů Eurostatu byla obdobná situace i v roce 2012.

Obr. 17: Podíl osob s alespoň středoškolským vzděláním v populaci mladých ve věku 20–24 let v roce 2011

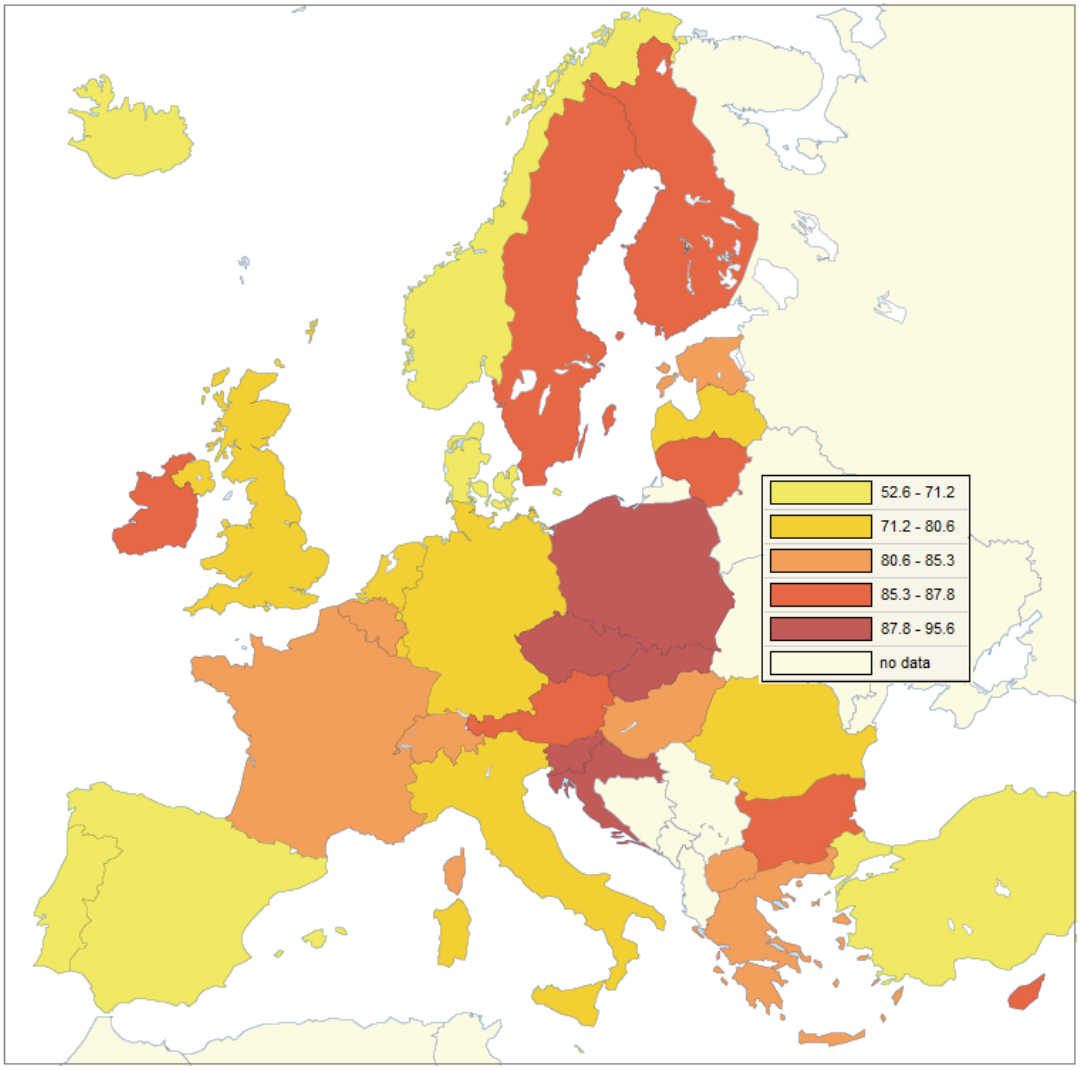

Pramen: Eurostat, Persons of the age 20 to 24 having completed at least upper secondary education, rok 2011. Za rok 2012 jsou dostupné zatím pouze odhady.

5.2 Nezaměstnanost mladých lidí, její příčiny a souvislosti

V současné době je v Evropské unii evidováno více než pět milionů nezaměstnaných mladých lidí, což znamená, že každý pátý mladý člověk na trhu práce není schopen najít zaměstnání. Přitom průměrná míra nezaměstnanosti v EU (souhrn za všechny věkové kategorie) přesahuje deset procent. Za posledních 10 let nejvyšší hodnota, 10,7 %, nastala v 1. čtvrtletí 2012. Nejčerstvější údaj je dostupný za 3. čtvrtletí 2012[3], a to pokles na 10,3 %. V eurozóně byla v prvním čtvrtletí 2012 celková míra nezaměstnanosti nejvyšší v její historii (11,5 %), ve druhém a třetím čtvrtletí klesla na 11,2 %. Oproti celkové je míra nezaměstnanosti mladých do pětadvaceti let více než dvojnásobná – podle nejnovějšího údaje Eurostatu (za třetí čtvrtletí roku 2012) dosahuje v průměru EU 22,6 %.

V řadě evropských zemí se navíc zvětšuje podíl mladých, kteří ani nestudují, ani nepracují; například ve Španělsku, které má v posledních letech nejvyšší míru nezaměstnanosti mladých lidí (v roce 2012 ho však předstihlo Řecko, v obou státech míra nezaměstnanosti mladých v roce 2012 dokonce překročila 50% hranici). Nicméně ani studium není zárukou uplatnění na trhu práce. V Řecku je celková situace tak špatná, že

[3] V době zpracování této části studie, tedy k 1. březnu 2013 (Eurostat – LFS, Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained (%) [lfsq_urgaed]).

nezaměstnanost středoškolsky vzdělaných mladých lidí dokonce překročila ve 3. čtvrtletí 60 % a u vysokoškoláků se v roce 2012 pohybovala v rozmezí 52–55 %.

V České republice celková míra nezaměstnanosti, měřená podle metodiky Eurostatu, osciluje v jednotlivých čtvrtletích roku 2012 kolem 7% hranice, míra nezaměstnanosti mladých do 25 let se pohybovala v rozmezí mezi 19,2 a 19,5 %, čili je oproti celkové téměř trojnásobná.

Vysoká míra nezaměstnanosti je i na Slovensku. Na počátku roku 2012 bylo Slovensko mezi třemi státy s nejvyšší nezaměstnaností mladých. Na Slovensku byla míra nezaměstnanosti vysoká i před nástupem krize. Slovenská ekonomika reagovala na celosvětovou hospodářskou krizi poměrně citlivě a okamžitě se to promítlo na trhu práce. Mladým lidem, především absolventům škol, začali silně konkurovat uchazeči s praxí. Dalším faktorem zhoršujícím situaci absolventů na Slovensku je fakt, že se slovenské podniky naučily využívat pracovní síly efektivněji a nepotřebují nabírat tolik nových zaměstnanců. Nedochází již tedy k masivnímu propouštění, ale přesto trh práce není schopen každoroční příliv čerstvých absolventů dostatečně rychle absorbovat. Dalším působícím jevem, který se projevuje i v České republice, je nesoulad mezi profesní strukturou volných pracovních míst a oborovou strukturou absolventů. V technických profesích se začíná projevovat stárnutí pracovních sil a rostoucí zájem zaměstnavatelů o technicky vzdělané odborníky. Vzhledem k technologickému pokroku a rostoucím nárokům zaměstnavatelů je stále častěji požadováno vysokoškolské vzdělání. Absolventi vysokých škol technického směru mají velice vysokou šanci na nalezení uplatnění na trhu práce, s dlouhodobou perspektivou. Nicméně poptávka po kvalifikovaných řemeslnících se objevuje také a i vyučení ve strojírenských a elektrotechnických oborech mají v České republice velice slibné vyhlídky na získání odpovídajícího pracovního uplatnění.

S proměňujícím se charakterem práce v jednotlivých profesích se v posledních letech velmi často objevuje požadavek zaměstnavatelů na maturitní úroveň vzdělání uchazečů o práci. Od maturantů si zaměstnavatelé slibují především větší flexibilitu, ochotu učit se novým věcem, schopnost samostatně pracovat a aplikovat teoretické poznatky v praxi (adaptovat poznatky na konkrétní specifický problém a samostatně ho dovést k řešení). Předpokládají, že maturanti budou schopni tyto požadavky splnit spíše než vyučení. Požadavky na řemeslnou zručnost a technické znalosti jsou přitom samozřejmostí. K obdobnému posunu dochází v administrativních profesích, kde namísto dříve požadovaného maturitního vzdělání firmy stále častěji požadují bakalářskou úroveň nebo absolvování VOŠ.

5.3 Proměny požadavků zaměstnavatelů na absolventy

Různé profese a pozice kladou rozdílné požadavky na uchazeče o zaměstnání a celkově lze říci, že čím vyšší je pozice v rámci firemní struktury, tím širší jsou požadavky na dovednosti zaměstnance. S tím souvisí i požadavek na úroveň vzdělání. U vysokoškoláků se předpokládá širší rozhled a větší flexibilita, zatímco skutečná odbornost (ve smyslu absolvovaného magisterského studijního programu) v řadě netechnických profesí ustupuje do pozadí. Počty mladých s terciárním vzděláním rostou, v souladu s požadavkem Evropské komise (Strategie Evropa 2020, zvýšit podíl 30–34letých vysokoškolsky vzdělaných v populaci na minimálně 40 %, a to do roku 2020). Vysokoškolský diplom začíná být u absolventů některými zaměstnavateli vnímán jako samozřejmost, která dokládá především schopnost mladého člověka učit se, přizpůsobit se a vnímat věci v širším kontextu, nejen v rámci konkrétní, úzce zaměřené odbornosti.

I u středoškoláků, především u absolventů, je kladen čím dál větší důraz na tzv. měkké dovednosti. Dovednosti a znalosti vystudovaného oboru jsou samozřejmostí a zaměstnavatelé požadují, aby školy vybavily mladé lidi také sociálními dovednostmi. Důraz je kladen na schopnost komunikovat, vyjádřit a obhájit vlastní názor, flexibilně se přizpůsobit firemní kultuře. V některých netechnických profesích (jedná se především o tzv. kancelářské profese) požadavek předchozí praxe na obdobné pozici v oboru pomalu ztrácí na významu. Někteří zaměstnavatelé zastávají názor, že způsob práce a pracovní náplň na stejné pozici se v různých firmách liší, a jsou ochotni přijmout všestranného mladého člověka, který má

praxi v rozmanitých oblastech, tzv. široce uplatnitelného, i když mu chybí předchozí zkušenost na obdobné pozici. Tento posun se týká jak velkých, tak ale hlavně malých a středních firem, kde je požadováno, aby zaměstnanec byl schopen pokrýt několik různých pozic. Firmy hledají perspektivní lidi s potenciálem rozvoje, motivované a ochotné souznět s firemní kulturou.

Zástupci velkých firem uvádějí, že nejčastějším důvodem propouštění kvalifikovaných pracovníků jsou nedostatečné sociální dovednosti. Zkušební dobu zaměstnavatelé nyní využívají nejen k tomu, aby zjistili, zda mladý člověk danou práci dobře odborně zvládne, ale také jak se mu podaří začlenit se do týmu a svou iniciativou přispět k prosperitě firmy.

Předpoklad, že dosažením co nejvyššího stupně vzdělání si lze automaticky zajistit dobré pracovní uplatnění, se ukazuje jako ne zcela správný. Je evidentní, že na vysokoškolsky vzdělané jsou kladeny trochu odlišné požadavky než na vyučené a ne každému poskytne maturitní nebo vysokoškolské vzdělání jistotu uplatnění. S jistou mírou generalizace lze říci, že trh práce poptává následující tři skupiny lidí: široce uplatnitelné pracovníky, technicky vzdělané odborníky a samozřejmě řemeslníky. Přičemž u všech předpokládá jistou míru flexibility, samostatnosti a schopnost sociální interakce a komunikace.

Tento celoevropský trend se samozřejmě projevuje i v České republice. Krize a recese, která vystřídala dlouhé období ekonomického růstu, nutí k přehodnocení přístupu k práci a k úloze vzdělávání. Význam počátečního vzdělání ustupuje do pozadí, protože měnícím se podmínkám je nutno se přizpůsobit celoživotním učením. Lze očekávat, že v rámci zajištění konkurenceschopnosti budou zaměstnavatelé čím dál silněji apelovat na vzdělávací systém ve smyslu produkce široce uplatnitelných absolventů vybavených nejen odbornými znalostmi a praktickými dovednostmi, ale i měkkými dovednostmi. Ekonomická krize uvádí mladou generaci do nezáviděníhodné situace. Aby mladí prokázali, že jsou široce uplatnitelní, měli by se v průběhu studia snažit získat jakoukoliv pracovní zkušenost. Vzhledem k současné ekonomické situaci, která je stále provázena zvýšenou mírou nezaměstnanosti a nedostatkem pracovních míst, může být hledání studentské brigády velmi obtížné. Je však důležité si uvědomit, že dovednosti interpersonální komunikace a pracovní návyky si lze osvojit i v rámci zájmové činnosti, což nyní berou v potaz i sami zaměstnavatelé.

5.4 Míra nezaměstnanosti mladých v porovnání s celkovou v jednotlivých členských státech EU

Následující obrázek uvádí míru nezaměstnanosti ve všech členských státech EU a v průměru EU 27. Údaje jsou za třetí čtvrtletí roku 2012 (v době zpracování této části studie nejčerstvější dostupné údaje). Body označují průměrnou míru nezaměstnanosti a sloupce znázorňují míru nezaměstnanosti mladých lidí. Státy jsou seřazeny podle celkové míry nezaměstnanosti, vzestupně. Toto uspořádání umožňuje dobře porovnat obtížnost postavení mladých lidí na trhu práce jednotlivých zemí. Míra nezaměstnanosti mladých v jednotlivých členských státech je v obrázku také konkrétně vyčíslena.

Německo, Rakousko, skandinávské země, Dánsko a státy Beneluxu patří spolu s Českou republikou, Maltou a Rumunskem k méně zasaženým nezaměstnaností v porovnání se zbývajícími členskými státy EU. Přestože celkovou míru nezaměstnanosti mají tyto státy zhruba srovnatelně nízkou, v míře nezaměstnanosti mladých lidí jsou patrné podstatné rozdíly, přičemž Rumunsko a Belgie jsou na tom v rámci těchto států nejhůře, následuje Švédsko, Česká republika a Lucembursko. V rámci porovnání míry nezaměstnanosti mladých lidí čelí tyto země obdobným problémům jako většina evropských států, s tím, že převis míry nezaměstnanosti mladých nad průměrnou je zde výraznější, a proto si zaslouží zvýšenou pozornost.

Ve státech silně zasažených světovou hospodářskou krizí a s ní spojenou vysokou mírou nezaměstnanosti samozřejmě i míra nezaměstnanosti mladých podléhá tomuto trendu a přesahuje 30% hranici. Extrémně dramatická situace nastává ve Španělsku a Řecku, které čelily vyšší míře nezaměstnanosti mladých lidí již před nástupem krize a v současnosti je zde více než polovina mladých lidí bez zaměstnání. Přibližuje se jim Portugalsko, také se potýkající s vážnými ekonomickými problémy.

Úvahy o ztracené generaci se netýkají pouze států s extrémně vysokou mírou nezaměstnanosti mladých, ale i zemí, kde mladí hledají uplatnění výrazně obtížněji, než by odpovídalo průměru v příslušné zemi. Hodnoty blížící se nebo i překračující 20% hranici a zároveň podstatně nadprůměrné mohou vyvolat v mladých lidech pocit marnosti a deziluze, který nejen ovlivní začátek jejich individuální pracovní kariéry, ale má dopady i na ekonomiku státu a její potenciál.

Obr. 18: Míra nezaměstnanosti mladých lidí (15–24letých) a celková (15–64letých) v členských státech EU.

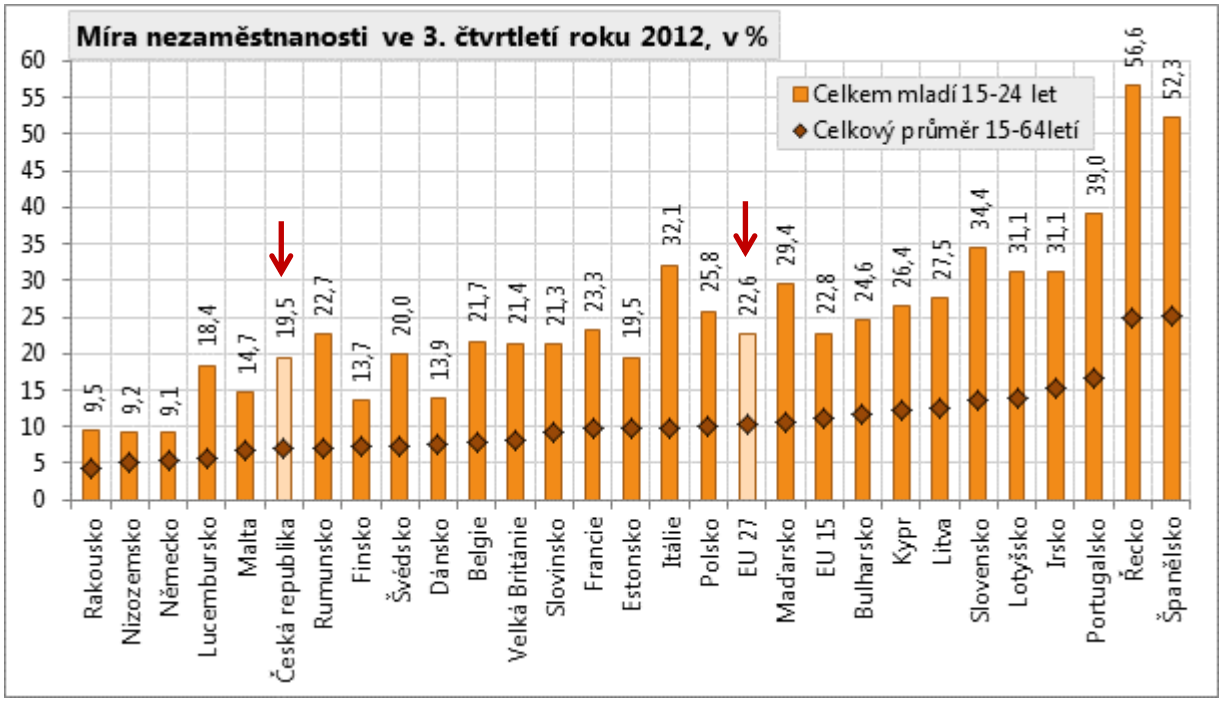

Pramen: Eurostat, LFS.

5.5 Míra nezaměstnanosti podle úrovně dosaženého vzdělání

Míru nezaměstnanosti mladých lidí je nutné vnímat nejen v souhrnném pohledu, ale také v rozčlenění podle úrovně dosaženého vzdělání uchazečů o práci, která silně ovlivňuje jejich šance na nalezení uplatnění. Následující graf ukazuje míru nezaměstnanosti mladých (15–24letých) i celkovou (15–64letých) ve vybraných členských státech EU a průměru EU 27, a to jak v souhrnu, tak i v rozčlenění podle stupně dosaženého vzdělání. Do porovnání byly kromě ČR a průměru za všechny členské státy Unie vybrány země s nejnižší a nejvyšší mírou nezaměstnanosti mladých (i celkovou) a pro zajímavost i Velká Británie, Irsko a Slovensko. Mezi členské státy s nejhorší situací na trhu práce se vedle Španělska a Řecka zařadilo ještě Portugalsko (následované Slovenskem) a Itálie (ty však z důvodu zachování přehlednosti v grafu uvedeny nejsou). V Německu, Nizozemsku a Rakousku je míra nezaměstnanosti mladých nejnižší.

Sloupce v grafu vyjadřují míru nezaměstnanosti mladých (15–24 let), a to první sloupec celkovou a další sloupce v rozdělení podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání (základní, středoškolské, terciární). Pro doplnění jsou uvedeny i konkrétní hodnoty. Pro porovnání situace mladých lidí vzhledem k průměru je graf doplněn body. Kosočtverce vyjadřují celkovou míru nezaměstnanosti (15–64letých). Kosočtverec vyjadřuje průměr bez ohledu na vzdělání, křížek označuje celkovou míru nezaměstnanosti osob s nejvýše základním vzděláním, kolečko reprezentuje středoškolsky vzdělané a obdélníček terciárně vzdělané. Celkové míry nezaměstnanosti jsou vždy nižší než u mladých, a to především díky tomu, že starší ročníky měly příležitost získat dovednosti praxí.

Míra nezaměstnanosti osob bez dokončeného středoškolského vzdělání výrazně převyšuje míru nezaměstnanosti středoškolsky vzdělaných, a to jak u mladých, tak i v celkovém průměru; pouze s výjimkou Řecka, kde je blízko průměru. Řecký trh práce se ale od středoevropského výrazně liší a v porovnání je Řecko zahrnuto jen jakožto členský stát s nejvyšší mírou nezaměstnanosti v EU. U ostatních států s vysokou mírou

nezaměstnanosti, jako je Španělsko, Slovensko a Itálie, je zmiňovaný vztah mezi mírou nezaměstnanosti středoškoláků a osob bez kvalifikace zachován. V Portugalsku jsou obě zhruba na stejné úrovni, přičemž až na výjimku v prvním a třetím čtvrtletí roku 2012 byla vždy míra nezaměstnanosti osob se základním vzděláním o něco vyšší než u středoškoláků.

Při pohledu na hodnoty za Českou republiku si nelze nevšimnout velmi vysoké míry nezaměstnanosti osob se základním vzděláním, a to jak u mladých, tak celkově. Tato skupina však naštěstí není příliš početná, takže průměrná míra nezaměstnanosti mladých i 15–64letých je výrazně vysokou mírou nezaměstnanosti osob s nejvýše základním vzděláním vychýlena jen mírně. Situace středoškoláků a terciárně vzdělaných je v ČR v porovnání s průměrem za EU27 o něco lepší, naopak míra nezaměstnanosti osob bez středoškolského vzdělání výrazně převyšuje průměr EU. Zatímco v Německu, Rakousku a Nizozemsku se míra nezaměstnanosti mladých od celkové příliš neliší, přetrvávají v České republice stále mezi situací mladých a celkovou velmi značné rozdíly. Míra nezaměstnanosti mladých středoškoláků je oproti celkové dvojnásobná, u mladých vysokoškoláků je více než čtyřnásobná (zde je ale nutné brát v úvahu, že do 24 let věku mají většinou ukončený pouze bakalářský stupeň, zatímco ve skupině do 64 let jsou zahrnuti i všichni s magisterskou a doktorskou úrovní vzdělání, jejichž uplatnitelnost na trhu práce je vyšší).

Obr. 19: Míra nezaměstnanosti mladých a celková ve vybraných členských státech EU, v rozlišení podle úrovně vzdělání.

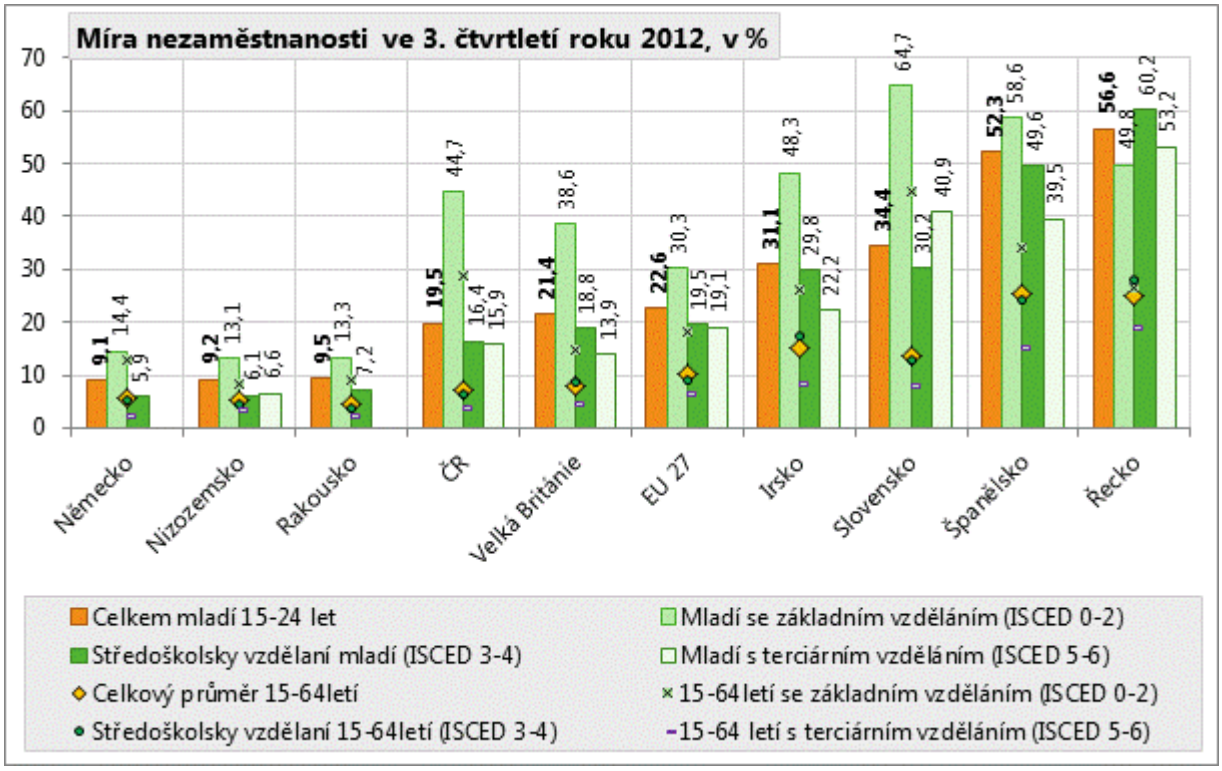

Pramen: Eurostat, LFS. Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained (%). Hodnoty za kategorii vysokoškolsky vzdělaných mladých v Německu a Rakousku nejsou k dispozici.

Míru nezaměstnanosti terciárně vzdělaných mladých lidí je nutno brát s jistou rezervou, protože v jednotlivých státech se systém terciárního vzdělání, jeho obvyklá délka a průměrný věk, v němž mladí některý typ terciárního vzdělání obvykle absolvují, velmi liší. V ČR navíc velká část čtyřiadvacetiletých vysokou školu teprve dokončuje, na rozdíl od vyspělých zemí, kde jsou více obvyklé kratší formy terciárního vzdělávání.

5.6 Mladí lidé bez zaměstnání práci nehledající

V souvislosti s ekonomickou krizí se objevují obavy, že mladá generace, vystavená počátečnímu odmítnutí trhem práce, může ztratit zájem o kariéru, nebo dokonce předem vzdát intenzivní hledání vhodného zaměstnání. Eurostat zveřejňuje údaje o počtu lidí, kteří nejsou ani zaměstnaní, ani nezaměstnaní (aktivně hledající práci, podle definice), mohli by pracovat, ale přesto práci nehledají. Tato data jsou doplňkem ke statistikám nezaměstnanosti. Následující graf ukazuje porovnání podílu lidí práci nehledajících

v populaci podle věkových kategorií za Českou republiku a průměr EU. Údaje za Českou republiku v rozdělení podle věkových skupin je však nutno vnímat jen jako přibližné odhady.

Čtverečky v grafu označují hodnoty za Evropskou unii, křížky hodnoty za ČR. Údaje za skupinu mladých do 25 let jsou silnější čárou, údaje za věkovou skupinu 25–54 let jsou přerušovanou čárou a údaje za nejstarší věkovou kategorii 55–74letých jsou vyznačeny tenkou čárou.

Obr. 20: Podíl lidí, kteří nepracují, ani práci nehledají, přestože by pracovat mohli.

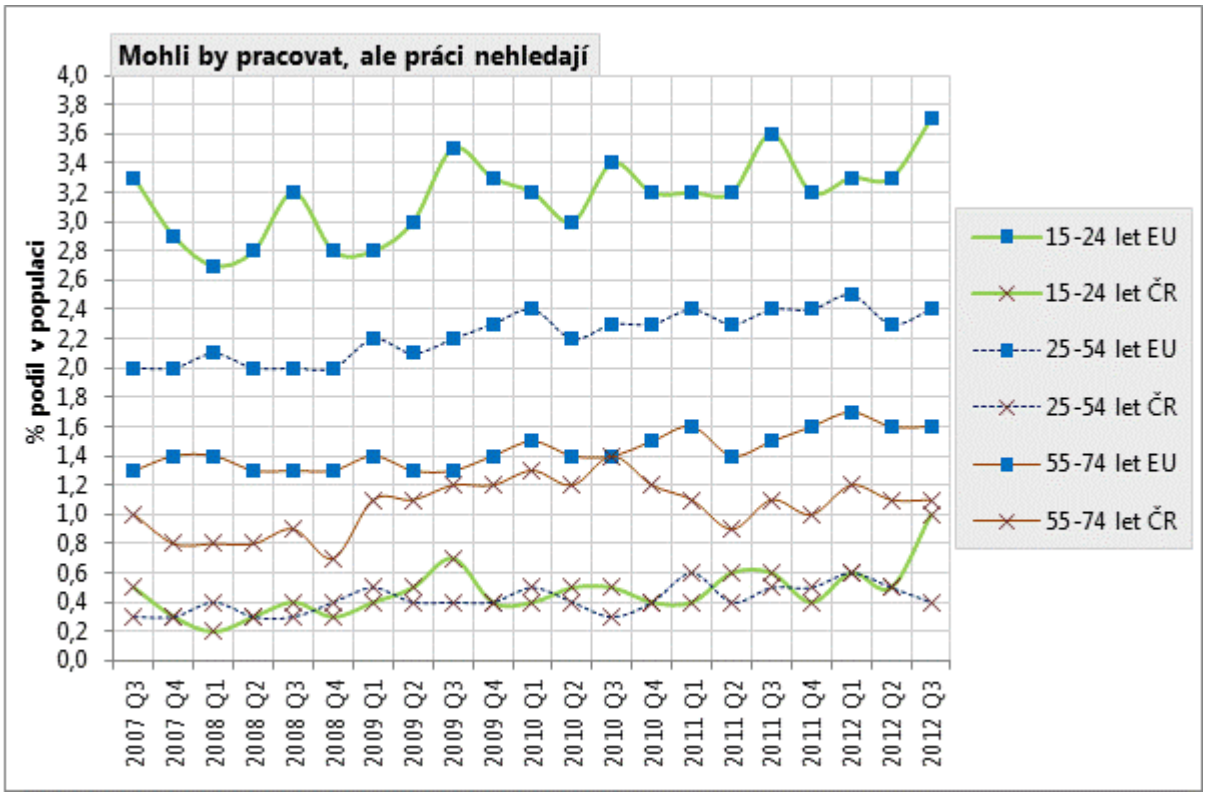

Pramen: Eurostat, LFS. Indicators supplement to unemployment rate.

Z obrázku je patrné, že po nástupu ekonomické krize se situace zhoršila. Celkově je sice situace v České republice o poznání lepší než v celoevropském průměru, nicméně hodnoty za 3. čtvrtletí roku 2012 (v době zpracování této studie nejčerstvější dostupné údaje) vykazují značný nárůst. V rámci věkových skupin v průměru za EU dosahuje výrazně nejvyššího podílu práci nehledajících skupina mladých do 25 let (a naopak poměrně nízké hodnoty nejstarší věková skupina 55letých a starších). Údaje za Českou republiku (i přes nedávný výrazný nárůst) zatím nejsou v celoevropském kontextu výrazně alarmující. Berme však v úvahu, že byly zveřejněny s odvoláním na určitou míru nepřesnosti, obzvláště hodnoty za nejmladší věkovou kategorii. V průběhu roku 2009 je sice patrné jisté rozčarování mladých lidí z náhlého obratu na trhu práce, ale situace se v roce 2010 mírně uklidnila, a přestože roky 2011 a 2012 nebyly pro mladé lidi tak příznivé, jak se očekávalo, propadalo deziluzi „jen“ zhruba 0,6 % mladých lidí. Ve třetím čtvrtletí roku 2012 však došlo k velmi výraznému zhoršení, a to až na celé 1 procento. Mladí lidé tedy měli na podzim 2012 téměř stejnou nedůvěru ve svou schopnost nalezení uplatnění na trhu práce jako populace nad 55 let. Smutným závěrem tedy je, že jedno procento mladých lidí v ČR a 3,7 % v průměru EU vzdalo konkurenční boj a uplatnění aktivně nehledá, přestože by mohlo (a mělo).

Podíváme-li se na situaci v EU podrobněji, v rozčlenění na jednotlivé státy, zjistíme, že existují poměrně značné rozdíly ve velikosti podílu mladých lidí, kteří práci nehledají, přestože jsou bez zaměstnání. V Itálii je to každý desátý mladý člověk do 25 let, následují Švédsko a Dánsko a pětiprocentní hranici (čili každý 20. mladý člověk rezignující na řešení své situace) překračují i Finsko, Bulharsko, Španělsko, Portugalsko a překvapivě i Nizozemsko a Lucembursko. Průměr za státy eurozóny je 3,9 %, za celou EU pak 3,7 %. Česká republika patří v tomto porovnání k nejlepším, spolu s Francií, Německem

a Slovenskem (1,0–1,5 % mladých lidí práci nehledá, přestože by pracovat mohli). Překvapivě nízká je hodnota za Řecko, kde je velmi vysoká míra nezaměstnanosti mladých lidí a přesto podíl těch, kteří podlehli beznaději, patří k nejnižším v Evropě. Při interpretaci těchto výsledků je však potřebné brát v úvahu, že v řadě zemí (včetně České republiky) se jedná o odhadnuté, často nepříliš přesné hodnoty.

Obrázek ukazuje podíly těch, kteří práci nehledají, přestože by pracovat mohli, vyjádřené jako % v populaci příslušné věkové kategorie. První sloupeček ukazuje skupinu mladých do 25 let, druhý většinovou 25–54 let a třetí starší generaci 55–74 let. Body označují průměr za všechny věkové kategorie dohromady. Není překvapením, že ve většině zemí vykazuje nejhorší hodnoty kategorie mladých lidí, a to mnohdy s velkým náskokem před hodnotou za kategorii 25–54 let. Zajímavé je porovnání kategorie mladých lidí a nejstarší věkové skupiny nad 55 let, které bohužel kromě České republiky, Lotyšska a Estonska nevyznívá ve prospěch mladých lidí. Zajímavé by bylo podívat se na vzdělanostní strukturu skupiny mladých v tomto kontextu, ale bohužel, v tak podrobném členění nejsou data na Eurostatu dostupná.

Obr. 21: Podíl lidí, kteří nepracují a práci nehledají, v jednotlivých členských státech EU a v průměru za eurozónu a EU, ve 3. čtvrtletí 2012.

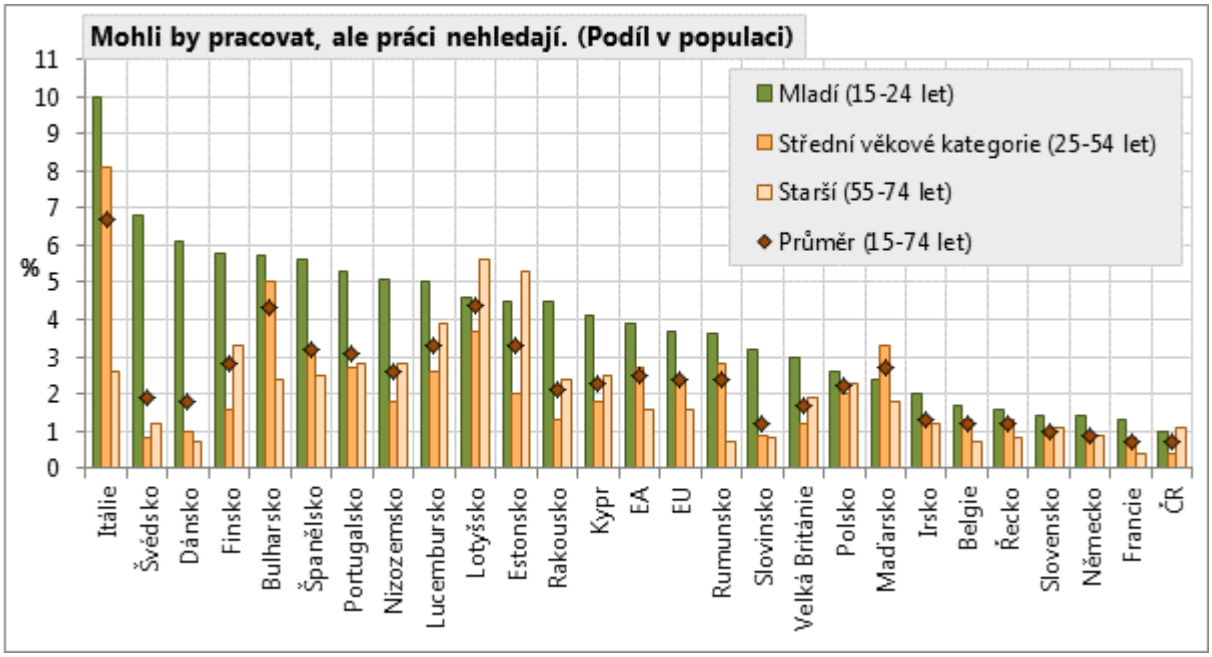

Pramen: Eurostat, LFS. Indicators supplement to unemployment rate. Údaje za Maltu a Litvu nejsou dostupné.

5.7 Předčasné odchody a nezaměstnanost

Ve většině členských států EU je více než polovina mladých lidí, kteří ukončili vzdělávání předčasně, v současnosti bez zaměstnání. Jejich vyhlídky do budoucna nejsou příliš příznivé.

Přestože podíl mladých lidí bez kvalifikace (tj. s nanejvýš nižším středoškolským vzděláním, ISCED 0–2) v populaci 18–24letých v období 2008–2011 v průměru EU poklesl o 1,4 procentního bodu, podíl mladých nezaměstnaných bez kvalifikace vzrostl v tomto období v EU průměru o 9,2 procentního bodu. Vysvětlením je přetrvávající nepříznivá situace na trhu práce, vysoká míra všeobecné nezaměstnanosti kombinovaná s nedostatkem volných pracovních míst (přičemž v počtu volných pracovních míst ke konci roku 2012 došlo v ČR k meziročnímu poklesu a ani vyhlídky pro letošní rok nejsou příznivé). Mladí lidé bez pracovních zkušeností a bez kvalifikace v současnosti prakticky nemají šanci nalézt uplatnění na trhu práce. V průměru EU je v populaci 18–24letých, kteří předčasně opustili vzdělávací systém, aniž by získali kvalifikaci, 55% nezaměstnanost. V České republice je bez zaměstnání 67 % mladých lidí bez kvalifikace. Mírnou útěchou může být v celkovém pohledu fakt, že podíly předčasných odchodů ze vzdělávání jsou v České republice (4,9 % v roce 2011) výrazně nižší než v průměru EU (13,5 %) a i přes mírný nárůst v roce 2012 (podle dosavadních odhadů) zůstávají mezi nejnižšími v EU.

Ve Španělsku, Itálii a Rumunsku je ve skupině mladých bez kvalifikace rovněž nadpoloviční podíl nezaměstnaných, ale protože tyto státy mají rovněž vysoký podíl předčasných odchodů (hodnoty patří k pěti nejvyšším), dotýká se tato tíživá situace mnohem větší části mladých lidí. Španělsko přitom patří spolu s Řeckem mezi členské státy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti jak mladých lidí celkově (více než polovina mladých lidí bez ohledu na úroveň vzdělání je bez zaměstnání), tak celkovou mírou nezaměstnanosti (čtvrtina ekonomicky aktivních obyvatel je bez zaměstnání).

Porovnáme-li celkovou míru nezaměstnanosti v ČR a eurozóně bez ohledu na kvalifikaci nezaměstnaných, je míra nezaměstnanosti ČR (7,4 %), jakožto sedmá nejnižší, hluboce pod průměrem EU (10,7 % v říjnu 2012). Tento fakt rovněž hovoří v neprospěch mladých lidí bez kvalifikace, protože i když celkově není míra nezaměstnanosti v ČR tak extrémní jako v některých jiných členských státech, podíl nezaměstnaných mezi mladými bez kvalifikace je stejně obrovský jako (nebo přesněji řečeno vyšší než) ve státech, jejichž trhy práce se potýkají s vážnější situací než u nás. Budoucí šance na získání uplatnění navzdory nedostatečné kvalifikaci a zkušenostem je tak po oživení ekonomiky u nás mnohem menší než například v některých státech jižní Evropy.

Největší podíl nezaměstnaných mezi mladými lidmi, kteří ukončili studium předčasně, je v Bulharsku (82 %), hranici 70 procent překračuje také v Irsku, na Slovensku a v Maďarsku.

Nejmenší podíl nezaměstnaných mezi mladými bez kvalifikace, navzdory vysokému podílu předčasných odchodů, vykazuje Malta (jen 26 %). Méně než 40 % vykazuje Kypr a Portugalsko, které má (po Maltě a Španělsku) třetí nejvyšší podíl předčasných odchodů.

Následující obrázek obsahuje konkrétní podíly předčasných odchodů ze vzdělávání (počátečního i dalšího) v jednotlivých členských státech a v průměru za EU a jejich status z pohledu trhu práce (zaměstnaní a bez zaměstnání), v procentech. Podíl těch, kteří v roce 2011 neměli zaměstnání, je vyčíslen u paty sloupců, tučně vyznačené hodnoty na konci sloupců odpovídají podílu předčasných odchodů. Tmavší část sloupce reprezentuje skupinu těch, kteří jsou i navzdory nízké kvalifikaci zaměstnáni (nebo je lze za zaměstnané z pohledu používané mezinárodně uznávané definice považovat). Česká republika je díky nízkému podílu předčasných odchodů v grafu zařazena jako předposlední, sloupec je označen šipkou, podobně jako průměr za EU 27.

Obr. 22: Podíl mladých lidí, kteří předčasně ukončili vzdělávání, a jejich rozdělení na zaměstnané a bez zaměstnání v roce 2011.

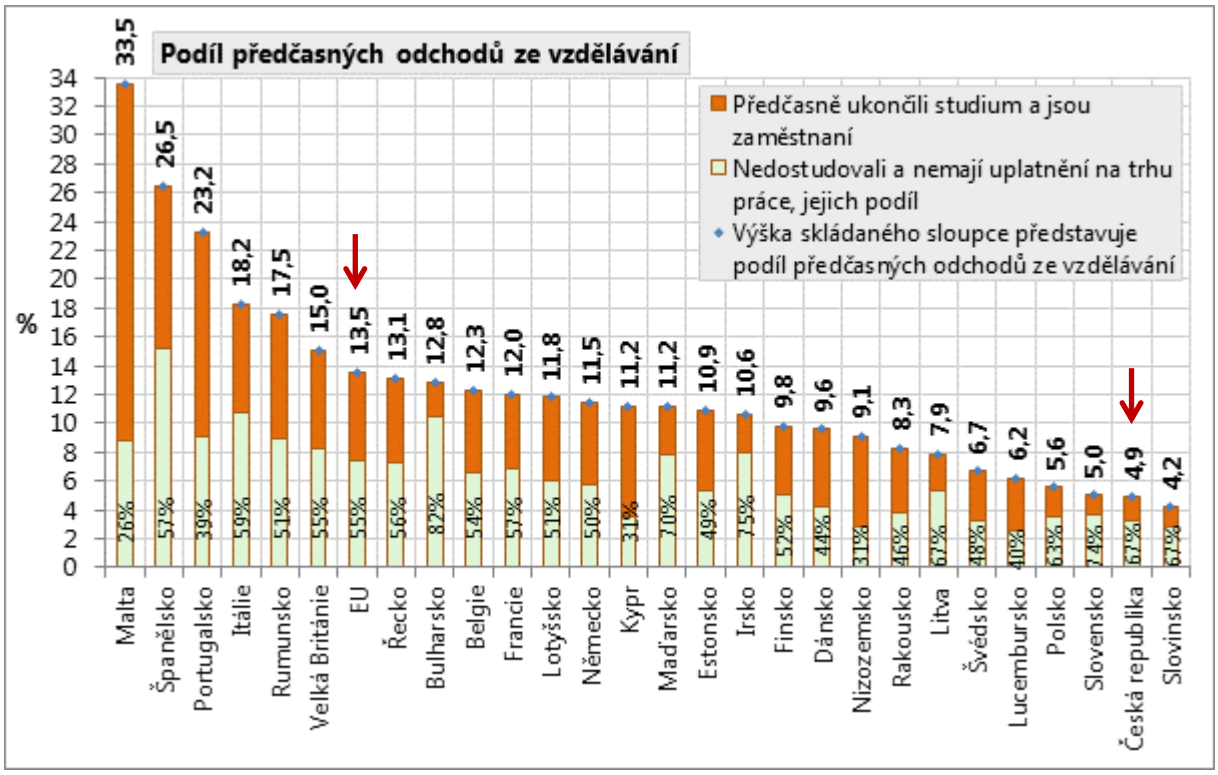

Pramen: Eurostat, Early leavers from education and training by sex and employment status [edat_lfse_14].

5.8 Závěr

Česká republika si stojí vůči průměru za členské státy EU zatím relativně dobře, a to jak z pohledu vysoké vzdělanostní úrovně mladé generace, tak i z hlediska její míry nezaměstnanosti. Otázkou ale je, jak rychle se České republice podaří zajistit konkurenceschopnost a nastartovat ekonomický růst. Podíl těch, kteří by pracovat mohli, ale práci nehledají, je u nás zatím velmi nízký (nejnižší z EU), nicméně mladá generace do 24 let je nejistou perspektivou trhu práce více zasažena než střední věkové skupiny. Míra nezaměstnanosti mladých lidí se u nás sice stále ještě drží pod průměrem za EU, nicméně výrazně převyšuje celkovou míru nezaměstnanosti v ČR. Předpokládáme-li, že tahounem budoucího ekonomického růstu, nositelem inovací a ztělesněním adaptability a flexibility by měla být právě nejmladší pracovní síla, je nutné věnovat zvýšenou pozornost podpoře právě této skupiny nezaměstnaných. Je také nutné včas seznamovat budoucí absolventy s problematikou trhu práce, vybavit je vedle odborných znalostí oboru a měkkých dovedností také informacemi a dovednostmi směřujícími k úspěšnému nalezení uplatnění na pracovním trhu. K tomu patří i reálné uvědomění si vlastních silných a slabších stránek, schopnost sebeprezentace a reálná představa o pracovním prostředí a charakteru práce v profesích, pro které se budoucí absolventi připravují. A především je nutné rozvíjet u budoucích absolventů schopnost prakticky využít získané znalosti, samostatně se rozhodovat a řešit komplexnější úkoly. Jakýkoliv dostupný způsob a metoda procvičení praktických dovedností v průběhu studia může mladému člověku výrazně pomoci usnadnit budoucí přechod na trh práce a snížit riziko dlouhodobé nezaměstnanosti na počátku profesní kariéry.

Nejlepší pomocník při výběru střední školy?

www.infoabsolvent.cz

Webové stránky www.infoabsolvent.cz sice už nějakou dobu fungují, ale právě prošly výrazným obsahovým i vizuálním vylepšením. Na uvedené adrese nyní najdete uživatelsky velmi přívětivý a jednoduše srozumitelný přehled pro všechny, kteří hledají aktuální informace o možnostech vzdělávání na středních a vyšších odborných školách.

Na internetu už řada přehledových portálů o středních školách existuje. V čem je tedy www.infoabsolvent.cz výjimečný? Jeho jedinečnost spočívá především v tom, že na jednom místě najdete všechny důležité informace pro výběr té nejvhodnější školy právě pro Vás. Inovovaný informační systém nabízí kompletní přehled všech středních škol a oborů nabízených v příštím roce, přičemž vzdělávací nabídku je možné vyhledávat nejen podle škol a oborů, ale i podle vysněného povolání. Pokud by nestačilo ani to, dokáže nabídnout školy či obory dostupné v zadané vzdálenosti od určeného místa. A pro žáky se zdravotním postižením nabízí dokonce unikátní filtr, podle kterého si mohou vybrat školu vhodnou právě pro ně.

Systém www.infoabsolvent.cz ale není jen pouhým přehledem škol, které lze hledat podle zvolených kritérií. Portál nabízí ucelené spektrum informací, díky kterým se zájemci o studium mohou zodpovědně rozhodnout, na jakou školu půjdou. Dostupné jsou např. informace o tom, jak si absolventi jednotlivých oborů vedou na trhu práce nebo jaké obory jsou perspektivní z pohledu zaměstnavatelů.

Opravdovým bonbonkem je **databáze videí vybraných technických oborů vzdělání**, která může uchazečům přiblížit práci v daném oboru, a usnadnit tak jejich výběr. Zhruba šestiminutová videa divákovi představí reálné využití vybrané profese v praxi a umožní nahlédnout do konkrétní školy, kde se vybraný obor učí. Potenciální žák má díky těmto videím možnost vidět nejenom, jak a co se opravdu naučí, ale i to, jaké je jeho budoucí uplatnění v praxi. Videa vítají i na školách: *„**Jde o chvályhodný počin především pro rodičovskou veřejnost v době, kdy dochází k rozhodování o dalším vzdělávání jejich potomků**,“ chválí videodatabázi Ing. Karel Hladík, zástupce ředitele SŠ technická AGC a. s. v Teplicích.*

Portál je užitečný i pro ty, kteří mají o výběru školy jasno, ale řeší nějaký problém nebo se chtějí o vzdělávání v ČR dozvědět více. Část systému s názvem **„Jak na to“** obsahuje rady a tipy – např. jak se připravit na přijímačky či co dělat, když to ve škole nejde. Můžete se tu také dočíst třeba o tom, co znamenají kódy jednotlivých oborů vzdělání.

Webovým stránkám www.infoabsolvent.cz se dostalo uznání i na mezinárodní úrovni – podle expertů OECD patří www.infoabsolvent.cz v evropské konkurenci k těm nejlepším poradenským nástrojům. Odborníci z Národního ústavu pro vzdělávání totiž při vývoji systému pracovali se skutečnými potřebami uchazečů o vzdělávání a se zkušenostmi pedagogických pracovníků a poradců.

Šetřete svůj čas a vyzkoušejte www.infoabsolvent.cz při hledání střední školy vhodné právě pro Vás!

Systém funguje v rámci projektu VIP Kariéra II – Kariérové poradenství, který řídí MŠMT, jeho partnerem je Národní ústav pro vzdělávání a spolufinancuje ho Evropský sociální fond a státní rozpočet ČR.

www.infoabsolvent.cz

*Výrazně inovovaný informační systém ISA+ pomáhá **žákům základních škol** při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy, **žákům středních škol** při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce, **výchovným-kariérovým poradcům a učitelům** při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce, **managementu škol** při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.*

NEJVÝRAZNĚJŠÍ NOVINKY:

- možnost **výběru oborů i školních vzdělávacích programů** (ŠVP),
- **nové videoukázky** – představují práci v technických profesích i přípravu na ně,
- **profitest** – pomůže žákům základních škol při výběru oblasti vzdělávání,
- **výběr podle obrázků** – poskytuje snadnější orientaci ve vzdělávací nabídce SŠ,
- **bez bariér až na trh práce** – nová sekce věnovaná problematice žáků se zdravotním postižením a tématu předčasných odchodů ze vzdělávání,
- **jak na to – rady a doporučení** – různé užitečné informace pro uživatele systému,
- **syntetické stránky –** obsahují soubor informací ke každé skupině oborů,
- **filtry vzdělávací nabídky** – podle zdravotního postižení, vzdálenosti od bydliště, formy studia, zřizovatele, ŠVP,
- **fulltextové vyhledávání** – najde na ISA+ odkazy související se zadaným výrazem.

O inovaci a obsah systému ISA+ se stará Národní ústav pro vzdělávání v rámci projektu MŠMT **Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy (VIP Kariéra II – KP)**, který je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.